

แนวทางปฏิบัติงานชั้นสูตรพลิกศพ ตามหลักศาสนาอิสลาม

ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
(สำหรับบุคลากรสาธารณสุข)



กองบริหารการสาธารณสุข
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

แนวทางปฏิบัติงานชั้นสูตรพลิกศพ ตามหลักศาสนาอิสลาม

ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
(สำหรับบุคลากรสาธารณสุข)



กองบริหารการสาธารณสุข
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

แนวทางปฏิบัติงานชั้นสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลาม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำหรับบุคลากรสาธารณสุข)

ISBN 978-616-11-3668-0

พิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนมกราคม

จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม

ที่ปรึกษา

นายแพทย์มรุต จิรเศรษฐสิริ

รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข

นายแพทย์ธีรพงศ์ ตุนาค

ผู้อำนวยการกองบริหารการสาธารณสุข

คณะผู้จัดทำ

คณะกรรมการจัดทำแนวทางชั้นสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลาม กระทรวงสาธารณสุข

บรรณาธิการ

นายแพทย์พรเพชร ปัญญาปิยะกุล

กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

นางกนกนาถ หงสกุล

กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

แพทย์หญิงวิรัชญา ลิ้มกิตติสุขสิน

โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์

นายแพทย์ณัฐพงษ์ ตุลาพันธุ์

โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์

ขอขอบคุณผู้ประพันธ์

นายสมยศ หวังอับลูเลาะ

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

นายแพทย์บุญศักดิ์ หาญเทอดสิทธิ์

โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

นายแพทย์ราชิต เทอดสุวรรณ

โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นายแพทย์ณัฐสิทธิ์ เจริญสันติ

โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

นายแพทย์นิติกร โปริสวานิชย์

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

นายแพทย์พิรยุทธ เฟื่องฟู

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

คำนำ

จากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ทำให้มีบุคคลเสียชีวิตและสูญหายจำนวนมาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใคร แนวทางหนึ่งที่จะทำให้ค้นหาสาเหตุการตายและพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล คือ การใช้กระบวนการทางนิติเวชศาสตร์ แต่ในกรณีที่เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม กระบวนการนำศพมาทำการชันสูตรพลิกศพเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและเกี่ยวข้องกับความเชื่อและหลักการทางศาสนาอิสลาม ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุขจึงได้จัดทำแนวทางปฏิบัติงานชันสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลาม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำหรับบุคลากรสาธารณสุข) ขึ้น ซึ่งในคู่มือเล่มนี้เน้นการดำเนินงานในจังหวัดภาคใต้ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสตูล จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวทางปฏิบัติในกระบวนการชันสูตรศพมุสลิม แนวทางขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพและการส่งศพ หรือบางส่วนของศพไปตรวจและความเห็นเพิ่มเติมโดยแพทย์นิติเวช กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ หนังสือรับรองการตาย บาดแผลกระสุนปืนและวัตถุระเบิด และการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแก่แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการให้ความยุติธรรมแก่ผู้เสียชีวิตและญาติ และสามารถให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางปฏิบัติงานชันสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลาม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำหรับบุคลากรสาธารณสุข) ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคณะกรรมการจัดทำแนวทางชันสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลาม กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งคณะผู้จัดทำขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ หากมีข้อเสนอแนะประการใด โปรดแจ้งคณะผู้จัดทำเพื่อปรับปรุงต่อไป จะเป็นพระคุณ

คณะผู้จัดทำ

มกราคม 2561



สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาพ	ค
สารบัญตาราง	ค
บทที่ 1 แนวทางปฏิบัติในกระบวนการชันสูตรศพมุสลิม	1
บทที่ 2 แนวทางขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพและการส่งศพหรือบางส่วนของศพไปตรวจ และความเห็นเพิ่มเติมโดยแพทย์นิติเวช	9
บทที่ 3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ	13
บทที่ 4 หนังสือรับรองการตาย	19
บทที่ 5 บาดแผลกระสุนปืนและวัตถุระเบิด	24
บทที่ 6 การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (Identification)	28
บรรณานุกรม	37
ภาคผนวก ก	39
สรุปขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพตามกฎหมาย	40
ภาคผนวก ข	41
(ตัวอย่าง) บันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ	42
ภาคผนวก ค	47
สำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแนวทางชันสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลาม กระทรวงสาธารณสุข	48

สารบัญภาพ

ภาพที่ 4.1	แสดงหนังสือรับรองการตายแบบ ท.ร. 4/1	20
ภาพที่ 6.1	แสดงภาพการพิมพ์ลายนิ้วมือ	31
ภาพที่ 6.2	แสดงภาพ EDTA tube (หลอดเก็บเลือดฟาจุกสีม่วง)	32
ภาพที่ 6.3	แสดงภาพการหยดเลือดใส่กระดาษกรอง	33
ภาพที่ 6.4	แสดงภาพกระดาษซับเลือดที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างจากทารกแรกเกิด ซึ่งใช้แทนกระดาษกรอง	33
ภาพที่ 6.5	แสดงภาพของกระดาษสำหรับเก็บเลือดบนกระดาษกรอง	34
ภาพที่ 6.6	แสดงภาพการระบุข้อมูลลงบนสิ่งส่งตรวจ	34
ภาพที่ 6.7	แสดงภาพสารดูดความชื้น ซิลิกาเจล (Silica gel)	35
ภาพที่ 6.8	แสดงภาพตู้ควบคุมความชื้น (Desiccator)	35
ภาพที่ 6.9	แสดงภาพกระดูกอ่อนซี่โครง (Costal cartilage)	35
ภาพที่ 6.10	แสดงภาพกระดูกซี่โครง (Rib)	36

สารบัญตาราง

ตารางที่ 3.1	ประเด็นสำคัญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	13
ตารางที่ 5.1	แสดงระยะยั้ง ลักษณะบาดแผลทางเข้าและลักษณะบาดแผลทางออกจากปืนลูกโตด	25
ตารางที่ 5.2	แสดงระยะยั้ง ลักษณะบาดแผลทางเข้าและลักษณะบาดแผลทางออกจากปืนลูกปราย	25
ตารางที่ 5.3	แสดงพฤติการณ์การตายจากหลักฐานประกอบต่าง ๆ	27



บทที่ 1

แนวทางปฏิบัติในกระบวนการชันสูตรศพมุสลิม

นายสมยศ หวังอับลေး

ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีการพิจารณาเรื่องร้องเรียนกรณีการเสียชีวิตที่ต้องชันสูตรพลิกศพของประชาชนชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และได้มีข้อเสนอแนะให้กระทรวงสาธารณสุขกำหนดแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลาม ให้โรงพยาบาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุขจึงได้จัดทำแนวทางปฏิบัติในการชันสูตรพลิกศพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้¹ กระทรวงสาธารณสุข ดังต่อไปนี้

1.1 ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติในการชันสูตรศพมุสลิม

การชันสูตรศพเป็นวิธีการตรวจเพื่อบอกพยาธิสภาพของศพ อันจะทำให้สามารถทราบสาเหตุของการตาย พฤติกรรมและกลไกของการตาย ทำให้สามารถเก็บหรือได้รายละเอียดวัตถุพยานที่ติดมากับศพ การดำเนินการอาจกระทำได้ทั้งการตรวจชันสูตรภายนอก โดยไม่ต้องผ่าศพ และอาจจำเป็นต้องทำการผ่าศพ ตรวจพยาธิสภาพภายใน เพื่อให้ได้รายละเอียดของศพมากพอที่จะระบุสาเหตุพฤติกรรมและกลไกของการตายที่ชัดเจน ซึ่งบางครั้งอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับศพตามหลักศาสนาอิสลาม เนื่องจากในอิสลามมีข้อบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับศพดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น ในการชันสูตรศพมุสลิมจึงจำเป็นที่จะต้องกระทำโดยมิให้กระทบต่อหลักการอิสลามในเรื่องการจัดการศพ หรือหากมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือประโยชน์ในทางวิชาการ จะต้องดำเนินการให้มีผลกระทบน้อยที่สุด โดยการปรับแนวทางการตรวจพิสูจน์ศพมุสลิมให้มีความเหมาะสม ซึ่งอาจมีรายละเอียดบางประการที่แตกต่างไปจากหลักการชันสูตรศพทั่วไป ทั้งการตรวจชันสูตรภายนอก และการผ่าตรวจชันสูตรภายใน นับตั้งแต่ขั้นตอนก่อนเริ่มการชันสูตร ระหว่างการชันสูตร และภายหลังเสร็จสิ้นการชันสูตร เพื่อให้ทุกขั้นตอนของการชันสูตรศพมุสลิมดำเนินไปภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายอิสลาม

1.2 หลักจริยธรรมสำหรับแพทย์นิติเวชในการชันสูตรศพมุสลิม

แม้ศพอาจจะอนุญาตให้สามารถผ่าศพมุสลิมได้ในบางกรณีที่กำหนดไว้ แต่ก็มีหลักจริยธรรมซึ่งแพทย์นิติเวชต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดในการชันสูตรศพมุสลิม ดังนี้

1. แม้การผ่าศพมุสลิมจะสามารถทำได้ในกรณีที่จำเป็น แต่ก็ไม่ถือเป็นสิทธิเด็ดขาดของแพทย์ ซึ่งหมายความว่า แม้แพทย์จะสามารถใช้ดุลยพินิจของตน เพื่อพิจารณาว่าควรชันสูตรหรือไม่ หรือชันสูตรละเอียดแค่ไหน แต่การตัดสินใจดังกล่าวต้องมีคำอธิบายรองรับบนพื้นฐานของความชำนาญทางวิชาชีพ
2. ผู้ที่ผ่าศพจะต้องเคารพผู้ตายและปฏิบัติต่อผู้ตาย อย่างประหนึ่งยังมีชีวิตอยู่โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติหรือศาสนา

¹ ในที่นี้ กำหนดนิยาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง 5 จังหวัด คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา และสตูล

3. การผ่าศพต้องกระทำโดยเร็วที่สุด ทั้งนี้ เพื่อลบล้างความเข้าใจผิดที่ว่าแพทย์ทำให้กระบวนการฝังศพล่าช้า อย่างไรก็ดี แม้โดยปกติการผ่าศพจะสามารถทำเสร็จได้ภายในเวลา 24 ชั่วโมงอยู่แล้ว แต่ก็ไม่ได้บังคับให้แพทย์ต้องผ่าศพให้เสร็จ ภายในเวลา 24 ชั่วโมงเสมอไป แพทย์เพียงต้องพยายามทำให้เร็วที่สุดเท่านั้น
4. การผ่าศพต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาชีพอย่างเคร่งครัด และต้องทำอย่างละเอียดอ่อน เพื่อไม่ทำให้ศพบอบช้ำ
5. การผ่าศพจะกระทำได้ในกรณีที่จำเป็นเท่านั้น และให้หยุดผ่าศพหากสามารถคลี่คลายคดีได้แล้ว การพิจารณาเก็บเนื้อเยื่อหรือตัวอย่างอวัยวะ เพื่อการตรวจสอบในภายหลังสามารถกระทำได้ โดยให้พิจารณาตัวบทกฎหมายประกอบด้วย
6. ต้องรักษา “เอารัด” ของผู้ตาย คือไม่เปิดเผยอวัยวะที่ควรปกปิดของผู้ตายโดยไม่จำเป็น หากต้องเปิดเผยอวัยวะดังกล่าวต้องให้กระทำในที่ลับตาคน
7. ผู้ที่จะสามารถอยู่ร่วมด้วยในระหว่างการผ่าศพได้ จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น
8. สำหรับการเลือกเพศของแพทย์ที่จะเป็นผู้ผ่าศพ จะต้องคำนึงถึงลำดับดังนี้ คือ ต้องใช้แพทย์ชาวมุสลิมที่เป็นเพศเดียวกับผู้ตายเป็นผู้ผ่าศพ หากไม่มีแพทย์มุสลิมที่เป็นเพศเดียวกัน ให้ใช้แพทย์ที่นับถือศาสนาอื่นได้ แต่ต้องเป็นเพศเดียวกับศพ ในกรณีที่ผู้ตายเป็นเพศหญิง และไม่มีแพทย์ที่เป็นมุสลิมะห์ (หญิงที่นับถือศาสนาอิสลาม) ให้ใช้แพทย์ที่เป็นมุสลิมได้ หากไม่มีจึงให้เลือกใช้แพทย์เพศใดก็ได้ที่นับถือศาสนาอื่น อย่างไรก็ตามกระบวนการทั้งหมดต้องมีพยานร่วมอยู่ด้วย และต้องมีผู้ช่วยผ่าศพ และหากแพทย์กับศพไม่ใช่เพศเดียวกัน แพทย์ต้องพยายามไม่มองส่วนลับของศพ และต้องตรวจเฉพาะส่วนที่จำเป็นเท่านั้น
9. แพทย์ต้องรักษาส่วนลับของศพ และไม่นำเรื่องเกี่ยวกับศพมาเปิดเผยแก่สาธารณะ เว้นแต่ในกรณีที่ต้องให้การในศาล หรือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ
10. ห้ามประณามหรือเห็นเรื่องการผ่าศพเป็นเรื่องตลก และต้องแน่ใจว่าการตรวจร่างกายเป็นไปด้วยความระมัดระวัง และเก็บรักษาเนื้อเยื่อหรืออวัยวะต่าง ๆ ไว้ได้หากจำเป็น แต่ต้องรักษาอย่างดี
11. ก่อนส่งมอบศพคืนให้ครอบครัว ต้องชำระล้างศพให้สะอาดเสียก่อน
12. ในกรณีที่ศพไม่มีญาติมารับ ให้โรงพยาบาลจัดการฝังศพได้เลย หากมีเนื้อเยื่อหรืออวัยวะที่ตรวจเสร็จ

1.3 ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติในการชันสูตรศพมุสลิมก่อนฝัง

ขั้นตอนการชันสูตรศพมุสลิมก่อนฝังเป็นขั้นตอนการชันสูตรภายหลังจากเสียชีวิตก่อนนำศพไปฝังหรือทำพิธีทางศาสนา โดยอาจเป็นการตรวจชันสูตรภายนอกหรือการผ่าตรวจชันสูตรภายในแล้วแต่กรณี หากเป็นการตรวจชันสูตรภายนอกโดยไม่ผ่าหรือแยกธาตุศพ ใช้เวลาไม่นาน สามารถดำเนินการชันสูตรพลิกศพในสถานที่เกิดเหตุได้ทันทีก่อนนำศพไปดำเนินพิธีทางศาสนาอิสลาม กรณีเช่นนี้บรรดาเครือญาติพึงตระหนักว่า พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ มีความชอบธรรมในการตรวจชันสูตรศพ ทั้งโดยทางกฎหมายและทางศาสนบัญญัติอิสลาม เครือญาติไม่ควรปฏิเสธหรือกีดกัน トラบเท่าที่พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพมิได้กระทำการอันใดเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติอิสลาม ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติในกรณีศพมีญาติและแนวทางปฏิบัติในกรณีศพนิรนาม ดังนี้

ก. แนวทางปฏิบัติในกรณีศพมีญาติ

(1) ให้ญาติหรือผู้พบศพรีบไปแจ้งแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือสงสัยว่าเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิ.อ.) มาตรา 149

(2) ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพพูดคุย ทำความเข้าใจกับญาติ โดยมีคณะบุคคลซึ่งอาจประกอบไปด้วยผู้นำทางศาสนา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด แพทย์ และนักจิตวิทยา เข้าไปดำเนินการชี้แจงให้ญาติเข้าใจทั้งข้อดีและข้อเสียของการตรวจพิสูจน์

(3) ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ดำเนินการชันสูตรพลิกศพ โดยคำนึงถึงหลักการอิสลามว่าด้วยการปฏิบัติต่อศพ ในอันที่จะต้องมีความนอบนวล รวดเร็ว และให้เกียรติต่อศพประหนึ่งศพยังมีชีวิตอยู่ ภายใต้การกำกับดูแลของญาติ อิหม่าม หรือประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

(4) ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ดำเนินการชันสูตรภายนอกตามหลักการชันสูตรศพทั่วไปในประเด็นต่อไปนี้

- ถ่ายรูปศพพร้อมหมายเลขกำกับศพดังนี้ ทั้งตัว ครึ่งตัวบน ครึ่งตัวล่าง ซึ่งต้องถ่ายรูปศพทั้งด้านหน้า ด้านหลังและด้านข้างทั้ง 2 ข้าง ต้องสังเกตว่ามีเอกลักษณ์พิเศษอื่น ๆ หรือไม่ เช่น รอยสัก รอยแผลไฟ ปาน แผลเป็น การทำศัลยกรรม

- บรรยายทรัพย์สินต่าง ๆ รวมทั้งเครื่องประดับ-ทั้งหมดที่พบที่ตัวศพ

- บรรยายเสื้อผ้าของศพ เช่น สี ยี่ห้อ ขนาด หรือเครื่องหมายที่ระบุสถานที่ซักรีด หรือโลโก้ต่าง ๆ บนเสื้อผ้า

- ระบุ เพศ อายุ เชื้อชาติ น้ำหนัก ส่วนสูง สีผิว สีนัยน์ตา สีผม ความยาวของเส้นผมหรือทรงผมของศพ

- ระบุลักษณะพิเศษของศพ เช่น รอยสัก รอยแผล ไฟ ปาน แผลเป็น การทำศัลยกรรม

- ตรวจวิเคราะห์และบันทึกบาดแผลภายนอกอย่างละเอียด ต้องระบุชนิดของขนาดบาดแผล ตำแหน่ง ขนาดความกว้างยาวลึกถึงระดับไหน (ถ้าระบุได้) รวมถึงภาวะแทรกซ้อนที่ตรวจพบ

- การเอ็กซเรย์ เพื่อหาวัตถุภายในเช่นกระสุนปืน หรือร่องรอยที่กระดูก เช่น กระดูกหักใส่เหล็กหรือน็อต

(5) ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ส่งมอบศพให้แก่ญาติทันทีที่การดำเนินการชันสูตรเสร็จสิ้นลง เพื่อนำศพไปดำเนินการตามพิธีทางศาสนาต่อไป

(6) ในกรณีพนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ได้กระทำการอันฝ่าฝืนบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการปฏิบัติต่อศพในระหว่างการชันสูตรภายนอก ให้ญาติ อิหม่าม หรือประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด สามารถทักท้วงการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติอิสลามได้ ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลพินิจของประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

(7) คุณสมบัติของบุคลากรที่ทำการตรวจชันสูตรศพ ต้องเป็นแพทย์นิติเวช หรือพยาธิแพทย์ หรือแพทย์ที่ผ่านการฝึกอบรมระยะสั้นทางด้านการผ่าชันสูตรศพ

(8) คุณสมบัติของบุคลากรที่ทำการช่วยแพทย์ผ่าศพ ต้องเป็นพยาบาล หรือพยาบาลผู้ช่วย หรือเจ้าหน้าที่ห้องศพ ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการผ่าชันสูตรศพ เจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการผ่าชันสูตรศพ

ข. แนวทางปฏิบัติกรณีศพนิรนาม

การดำเนินการโดยทั่วไปในการชันสูตรศพนิรนามที่เป็นมุสลิม เช่นเดียวกับการชันสูตรศพมุสลิมที่มีญาติดังกล่าวข้างต้น แต่เนื่องจากศพนิรนามไม่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของญาติ การดำเนินการชันสูตรจึงต้องสอบถามหรือได้รับความเห็นชอบจากอิหม่ามประจำมัสยิด หรือผู้ได้รับมอบหมายในพื้นที่ หรือกรรมการอิสลามประจำจังหวัดแล้วแต่กรณี ดังนั้น ตั้งแต่เริ่มต้นการชันสูตรไปจนกระทั่งเสร็จสิ้นการชันสูตร ตลอดจนการรับมอบศพ เพื่อนำไปทำพิธีทางศาสนา ให้อิหม่ามประจำมัสยิดหรือผู้ได้รับมอบหมายในพื้นที่ หรือกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบศพนิรนามแทนญาติดังกล่าวมานั้น เป็นกรณีการตรวจชันสูตรภายนอก ซึ่งอาจเสร็จสิ้นลงในเวลาอันรวดเร็ว และไม่ทำให้ศพเสียรูปทรง แต่ในบางครั้งจะต้องทำการผ่าศพตรวจจากลักษณะภายใน (ผ่าชันสูตร) เนื่องจาก

- ศพตายผิดตามธรรมชาติที่ไม่สามารถระบุสาเหตุ พุทธการณณ์และกลไกของการตายที่ชัดเจน จากการตรวจชันสูตรศพภายนอก หรือ
- ศพตายผิดธรรมชาติที่มีประวัติเกี่ยวกับสาเหตุหรือพุทธการณณ์ของการตายที่น่าสงสัย หรือไม่ชัดเจน หรือ
- ศพตายผิดธรรมชาติที่มีประวัติการตายอันเกี่ยวข้องกับคดีความ หรือมีข้อพิพาททางกฎหมาย หรือ
- เพื่อเก็บวัตถุพยานที่อยู่ในตัวศพ เช่น หัวกระสุนปืน สะเก็ดระเบิด เป็นต้น หรือ
- เพื่อเก็บสิ่งส่งตรวจหรือชิ้นส่วนที่อยู่ภายในตัวศพ เพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ เช่น เก็บสิ่งส่งตรวจในกระเพาะอาหาร ตรวจหาสารพิษ หรือยานอนหลับ หรือยาเสพติด เป็นต้น
- ศพตายตามธรรมชาติที่พนักงานสอบสวน ญาติ หรือผู้เกี่ยวข้อง มีเหตุอันควรสงสัยถึงสาเหตุ หรือพุทธการณณ์ของการตาย นำส่งตรวจชันสูตรศพตามกฎหมาย หรือ
- ศพตายธรรมชาติซึ่งได้รับคำอนุญาตจากญาติ ให้ทำการผ่าศพตรวจพิสูจน์ เพื่อการศึกษาทางด้านการแพทย์และวิทยาศาสตร์ในแขนงที่เกี่ยวข้อง

การผ่าศพตรวจจากลักษณะภายใน (ผ่าชันสูตร) นี้ อาจต้องใช้เวลานานและไม่สามารถดำเนินการ ณ สถานที่เกิดเหตุได้ ต้องนำศพไปที่โรงพยาบาล สถาบันนิติเวชวิทยา หรือสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อผ่าตรวจดูพยาธิสภาพของอวัยวะภายในทั้งหมดหรือบางส่วน รวมทั้งการผ่าตรวจสำรวจบาดแผลต่าง ๆ เช่น ผ่าตรวจวิถีกระสุนปืน ความลึกและทิศทางของบาดแผลถูกแทง การผ่าตรวจภายในและตัดตรวจชิ้นเนื้อศพจากอวัยวะภายในทุกอวัยวะ หรือบางอวัยวะที่สำคัญเพื่อตรวจด้วยกล้องจุลทรรศน์ (Histopathology) การดำเนินการผ่าศพตรวจในลักษณะเช่นนี้ อิสลามอนุมัติให้ดำเนินการได้ในกรณีที่มีความจำเป็น เช่น เพื่อประโยชน์ในทางอาญา เพื่อความยุติธรรม เพื่อพัฒนาวิชาการ เพื่อป้องกันโรคภัย หรือเพื่อประโยชน์อันยิ่งใหญ่ต่อสังคมส่วนรวม ดังนั้น ญาติจึงควรให้ความยินยอม ไม่ขัดขวางหรือกีดกัน トラบเท่าที่พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการผ่าศพตรวจจากลักษณะภายใน (ผ่าชันสูตร) มิได้กระทำการอันใดต่อศพ ในลักษณะที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติอิสลาม โดยมีแนวทางปฏิบัติในการผ่าศพตรวจจากลักษณะภายใน (ผ่าชันสูตร) กรณีศพมีญาติ และแนวทางปฏิบัติกรณีศพนิรนามดังนี้

ก. แนวทางปฏิบัติกรณีศพมีญาติ

(1) ให้นำพนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพทำความเข้าใจกับญาติ โดยอาจมีคณะบุคคลประกอบไปด้วย อิหม่าม หรือผู้นำทางศาสนาที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด แพทย์ และนักจิตวิทยา ดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจให้ญาติเห็นทั้งข้อดีและข้อเสียของการตรวจพิสูจน์ และอนุญาตให้ทำการผ่าศพตรวจพิสูจน์

(2) ในกรณีที่ญาติไม่ยินยอม ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ เสนอคำร้องขอต่อศาล พร้อมอธิบายเหตุแห่งความจำเป็นและคุณค่าอันเป็นประโยชน์ใหญ่หลวง ในกรณีเช่นนี้ พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ สามารถดำเนินการผ่าศพตรวจพิสูจน์ได้ต่อเมื่อศาลมีคำสั่งอนุมัติแล้วเท่านั้น

(3) ในการพิจารณาคำร้องขอและออกคำสั่งตาม (2) ศาลควรนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายอิสลามว่าด้วยเรื่องการจัดการศพ พร้อมทั้งคำแนะนำจากคณะโต๊ะยุติธรรม ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรือจุฬาราชมนตรี แล้วแต่กรณี มาพิจารณาประกอบ

(4) ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ดำเนินการชันสูตรพลิกศพ โดยคำนึงถึงหลักการอิสลามว่าด้วยการปฏิบัติต่อศพ ในอันที่จะต้องมีความนิ่มนวล รวดเร็ว และให้เกียรติต่อศพประหนึ่งศพยังมีชีวิตอยู่ ภายใต้การกำกับดูแลของญาติ อิหม่าม หรือประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและต้องไม่กระทำการอันใดที่มีลักษณะขัดต่อบทบัญญัติอิสลาม

(5) ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ดำเนินการผ่าชันสูตรเพื่อตรวจ จากลักษณะภายใน หรือเก็บวัตถุพยานจากศพเพื่อส่งตรวจ ซึ่งมีแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

- ถ้ามีข้อสงสัยว่ามีบาดเจ็บบริเวณลำคอ สมอ และอวัยวะช่องอกให้ผ่าออก ก่อนการผ่าตรวจบริเวณลำคอ เพื่อตรวจดูรายละเอียดบริเวณลำคอขณะที่ไม่เปื้อนเลือด

- การผ่าศพในรายที่ได้รับบาดเจ็บ ต้องรวมถึงการตรวจเนื้อเยื่อและกล้ามเนื้อลำตัวด้านหลัง และตรวจที่แขนขาด้วย

- ถ้าสงสัยว่ามี Air embolism ต้องทำการเอ็กซเรย์ทรวงอกก่อนผ่าศพ ขั้นตอนแรกของการผ่าศพในกรณีนี้ ต้องเปิดบางส่วน of ทรวงอกอย่างระมัดระวัง และตัดกระดูกกลางอกด้านล่างออกสามในสี่ กับตรวจดูหัวใจใต้น้ำเพื่อดูอากาศหรือก๊าซ

- ในกรณีสงสัยมีการข่มขืนกระทำชำเรา ต้องมีการตรวจบริเวณที่เกี่ยวข้องกับอวัยวะเพศตลอดจนลำไส้ใหญ่ส่วนrektum และทวารหนักก่อนการผ่าศพ ต้องเก็บวัตถุพยานจากบริเวณนี้ก่อน

ในการเก็บวัตถุพยานจากศพเพื่อส่งตรวจ ขึ้นอยู่กับลักษณะสภาพศพที่พบ อย่างน้อยต้องปฏิบัติดังนี้

- ในการผ่าศพ การเก็บสิ่งส่งตรวจชิ้นพื้นฐานรวมทั้งชิ้นเนื่องจากอวัยวะหลัก เพื่อดูทางจุลพยาธิและเลือดตัวอย่างจากระบบไหลเวียนส่วนปลายเพื่อตรวจหาแอลกอฮอล์ ยาต่าง ๆ เก็บปัสสาวะและอาหารจากกระเพาะอาหาร ตัวอย่างเลือดทั้งหมดต้องเก็บจากระบบไหลเวียนส่วนปลายและไม่ใช่จากหัวใจ หรือทรวงอก

- ถ้าสาเหตุการตายไม่สามารถระบุได้ชัดเจน อาจต้องมีการเก็บสิ่งส่งตรวจเหล่านี้เพิ่มเติม เลือด น้ำในลูกตา น้ำไขสันหลัง น้ำดี เส้นผมและเนื้อเยื่ออื่น ๆ ที่ต้องสงสัย

- ถ้าต้องหาสาเหตุการเสียชีวิตเพิ่มเติม การพิสูจน์บุคคลอาจต้องทำการสลายเนื้อเยื่อเพื่อการตรวจวิเคราะห์กระดูก

- ถ้าการตายเกี่ยวข้องกับการกดรัดบริเวณลำคอ ต้องตรวจอวัยวะบริเวณลำคอทั้งหมด ตรวจกล้ามเนื้อและระบบประสาท หลอดเลือด กระดูกกล่องเสียง ไฮอยด์ ต้องละเอียดตรวจด้วยความระมัดระวัง

(6) ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ตกลงสภาพศพในสภาพเรียบร้อย ให้เกียรติ และส่งมอบศพหรือชิ้นส่วนของศพทุกชิ้นส่วนที่เหลืออยู่ รวบรวมใส่ห่อผ้าขาวให้กับญาติ อิหม่าม หรือ ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เพื่อจัดการศพตามพิธีทางศาสนาต่อไป

(7) ในกรณีพนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ได้กระทำการอันฝ่าฝืนบทบัญญัติ อิสลามว่าด้วยการปฏิบัติต่อศพในระหว่างการชันสูตรภายนอก ให้ญาติ อิหม่าม หรือประธานกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัด สามารถทักท้วงการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติอิสลามได้ ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลพินิจของ ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

(8) คุณสมบัติของบุคลากรที่ทำการตรวจชันสูตรศพ ต้องเป็นแพทย์นิติเวช หรือพยาธิแพทย์ หรือแพทย์ ที่ผ่านการฝึกอบรมระยะสั้นทางการผ่าชันสูตรศพ

(9) คุณสมบัติของบุคลากรที่ทำการช่วยแพทย์ผ่าศพ ต้องเป็นพยาบาล หรือพยาบาลผู้ช่วย หรือ เจ้าหน้าที่ห้องศพ ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการผ่าชันสูตรศพ เจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการผ่า ชันสูตรศพ

ข. แนวปฏิบัติกรณีศพนิรนาม

การดำเนินการโดยทั่วไปในการชันสูตรศพนิรนามที่เป็นมุสลิม เช่นเดียวกับการชันสูตรศพมุสลิมที่มีญาติ ดังกล่าวข้างต้น แต่เนื่องจากศพนิรนามไม่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของญาติ การดำเนินการชันสูตรจึงต้องได้รับ อนุญาตหรือยินยอมจากอิหม่ามประจำมัสยิด หรือผู้ได้รับมอบหมายในพื้นที่ หรือกรรมการอิสลามประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี ดังนั้น ตั้งแต่เริ่มต้นการชันสูตรไปจนกระทั่งเสร็จสิ้นการชันสูตร ตลอดจนการส่งมอบศพเพื่อนำไป ทำพิธีทางศาสนา หรือการส่งศพไปตรวจพิสูจน์ รวมทั้งการรับมอบศพเพื่อนำไปดำเนินการตามพิธีทางศาสนา หลังการผ่าพิสูจน์ ให้อิหม่ามประจำมัสยิดหรือผู้ได้รับมอบหมายในพื้นที่ หรือกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบศพนิรนามแทนญาติ สำหรับสถานที่ฝังศพ ควรฝังในสุสาน (กุโบร์) ที่ใกล้กับสถานที่ชันสูตร โดยให้ถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบของผู้นำศาสนาในท้องถิ่นนั้น ที่จะต้องดำเนินการต่อไป

1.4 ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติในการชันสูตรศพมุสลิมที่ฝังแล้ว

ขั้นตอนการชันสูตรศพมุสลิมที่ฝังแล้ว เป็นขั้นตอนการชันสูตรหลังจากได้มีการนำศพไปฝัง หรือทำพิธี ทางศาสนาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว อิสลามอนุมัติให้ดำเนินการในกรณีนี้ได้เท่าที่มีความจำเป็น เพื่อสร้างความยุติธรรม เพื่อพัฒนาวิชาการ เพื่อป้องกันโรคภัย หรือเพื่อประโยชน์อันยิ่งใหญ่ต่อสังคมส่วนรวม ดังนั้น ญาติจึงควรให้ความ ยินยอม ไม่ขัดขวางหรือกีดกัน เว้นแต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการผ่าศพตรวจจากลักษณะภายใน (ผ่าชันสูตร) ได้กระทำการอันใดต่อศพในลักษณะที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติอิสลาม ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติในการ ชันสูตรศพที่ฝังแล้ว กรณีศพมีญาติและกรณีศพนิรนาม ดังนี้

ก. แนวทางปฏิบัติกรณีศพมีญาติที่ฝังแล้ว

(1) ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ พุดคุยทำความเข้าใจกับญาติ โดยมี คณะบุคคลซึ่งอาจประกอบไปด้วยผู้นำทางศาสนา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด แพทย์ และนักจิตวิทยา ดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจให้ญาติเห็นทั้งข้อดีและข้อเสียของการขุดศพเพื่อตรวจชันสูตร

(2) ให้งานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ มีความตระหนักว่าการชันสูตรพลิกศพมุสลิมนั้น นอกจากจะต้องดำเนินการตามกฎหมายแล้ว ยังจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในศาสนาอิสลาม และต้องได้รับอนุญาตหรือเห็นชอบจากญาติ อิหม่าม หรือประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดก่อนดำเนินการตรวจชันสูตร

(3) ในกรณีที่ญาติไม่ยินยอม พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ เสนอคำร้องขอต่อศาลพร้อมอธิบายเหตุแห่งความจำเป็น และคุณค่าอันเป็นประโยชน์ใหญ่หลวงจากการชันสูตรศพที่ฝังแล้ว ในกรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ สามารถดำเนินการขุดศพและชันสูตรได้ต่อเมื่อศาลมีคำสั่งอนุมัติแล้วเท่านั้น

(4) ในการพิจารณาคำร้องและออกคำสั่งตาม (3) ให้ศาลนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับการจัดการศพและสุสาน พร้อมทั้งคำแนะนำจากคณะโต๊ะยุติธรรม ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรือจุฬาราชมนตรีแล้วแต่กรณี มาพิจารณาประกอบ

(5) ให้งานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ดำเนินการขุดศพและชันสูตรด้วยความนิ่มนวล รวดเร็ว และให้เกียรติต่อศพประหนึ่งศพยังมีชีวิตอยู่ ภายใต้การกำกับดูแลของญาติ อิหม่าม หรือประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด โดยมีแนวปฏิบัติในการขุดศพดังนี้

- กำหนดขอบเขตพื้นที่สถานที่ฝังศพและบริเวณหลุมศพไม่ให้ผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไป
- ใช้วัสดุปิดบังการปฏิบัติงานไม่ให้มองเห็นการทำงานเพื่อไม่ให้เห็นภาพไม่น่ามอง
- บันทึกภาพสถานที่ฝังศพ หลุมศพก่อนขุด
- ทำแผนที่สถานที่ฝังศพ โดยมีการกำหนดจุดอ้างอิง และแสดงทิศ
- ขุดศพโดยต้องมีการพิจารณาลักษณะชั้นดิน ดินแข็ง ดินทราย เพื่อป้องกันสภาพศพเสียหาย

จากการขุด

- เมื่อเปิดหน้าดินและขุดถึงบริเวณที่ศพฝังอยู่ ให้ถ่ายรูปโดยมีการวางหมายเลขกำกับศพ โดยถ่ายรูปทั้งตัว ครึ่งตัวบน ครึ่งตัวล่าง ให้เห็นภาพชัดเจน

- ยกศพขึ้นจากหลุมโดยวางบนผ้าขาวสะอาด หรือถุงใส่ศพ ให้สังเกตในหลุม มีชิ้นส่วนของศพ เช่น เศษชิ้นส่วนกระดูกหรือวัตถุพยานอื่น ๆ เช่น กระสุนปืน ทรัพย์สิน ตกอยู่หรือไม่ หากพบให้ถ่ายภาพ และบรรจุใส่ภาชนะที่เหมาะสม

- ห่อศพให้มิดชิด ติดหมายเลขกำกับศพที่หน้าผ้าห่อศพหรือถุงใส่ศพ และป้องกันไม่ให้หมายเลขกำกับศพหลุดหายด้วย

- เคลื่อนย้ายไปยังสถานที่ตรวจชันสูตร

(6) ให้งานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ดำเนินการตรวจชันสูตรด้วยความนิ่มนวล รวดเร็ว และให้เกียรติต่อศพประหนึ่งศพยังมีชีวิตอยู่ ภายใต้การกำกับดูแลของญาติ อิหม่าม หรือประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และต้องไม่กระทำการอันใดที่มีลักษณะขัดต่อบทบัญญัติอิสลาม

(7) ภายหลังเสร็จสิ้นการตรวจชันสูตรแล้ว ให้ผู้มีหน้าที่ในการตรวจชันสูตรศพตกแต่งสภาพศพให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย และส่งมอบศพหรือชิ้นส่วนของศพทุกชิ้นส่วนที่เหลืออยู่ รวบรวมใส่ห่อผ้าขาวให้กับญาติ อิหม่าม หรือประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เพื่อจัดการแก่ศพตามพิธีทางศาสนาต่อไป

(8) ในกรณีพนักงานสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพได้กระทำการอันฝ่าฝืนบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการปฏิบัติต่อศพในระหว่างการชันสูตรภายนอก ให้ญาติ อิหม่าม หรือประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด สามารถทักท้วงการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติอิสลามได้ ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลพินิจของประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

(9) คุณสมบัติของบุคลากรที่ทำการชันสูตรศพ คือ นักนิติวิทยาศาสตร์หรือนักโบราณคดี หรือข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ หรืออาสาสมัครที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

(10) คุณสมบัติของบุคลากรที่ทำการช่วยแพทย์ตรวจชันสูตรศพ ต้องเป็นพยาบาลหรือพยาบาลผู้ช่วยหรือเจ้าหน้าที่ห้องศพที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการผ่าชันสูตรศพ เจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการผ่าชันสูตรศพ

ข. แนวทางปฏิบัติกรณีศพนิรนามที่ฝังแล้ว

การดำเนินการตรวจชันสูตรศพที่ฝังแล้ว มีขั้นตอนเช่นเดียวกับการตรวจชันสูตรศพมีญาติดังกล่าวมาข้างต้น แต่เนื่องจากศพนิรนามไม่มีญาติ อำนาจในการอนุญาตหรือให้ความยินยอมในการชันสูตรศพและตรวจชันสูตรตลอดจนนำศพไปฝัง จึงเป็นของอิหม่ามประจำมัสยิด หรือผู้ได้รับมอบหมายในพื้นที่ หรือกรรมการอิสลามประจำจังหวัดแล้วแต่กรณีเป็นผู้ดำเนินการแทน

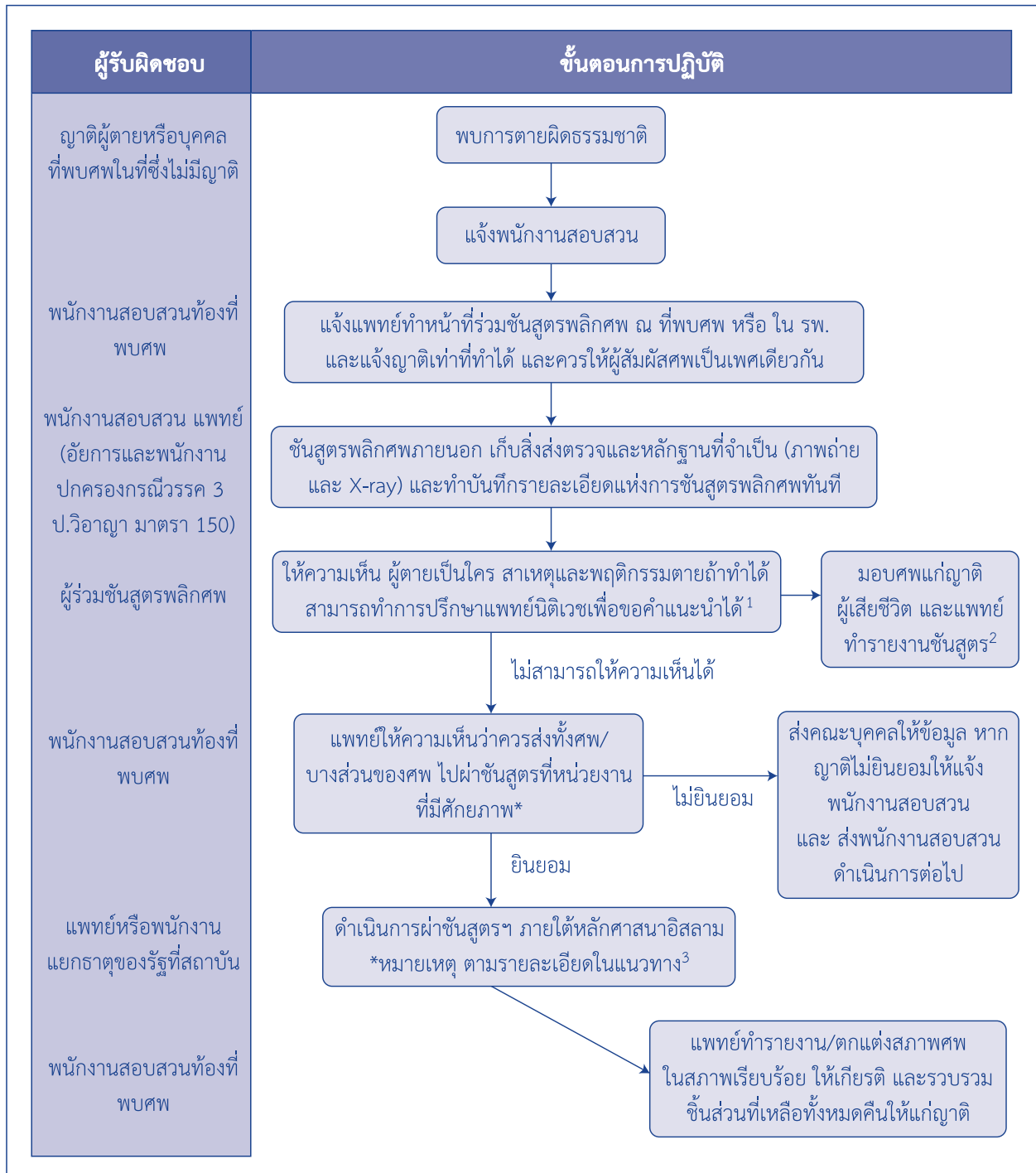
ส่วนสถานที่นำศพไปฝังควรฝังในสุสาน (กุโบร์) ที่ใกล้กับสถานที่ที่ชันสูตร โดยมอบให้ผู้นำศาสนาในท้องถิ่นนั้น เป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ศาสนากำหนด

บทที่ 2

แนวทางขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพและการส่งศพหรือบางส่วนของศพไปตรวจและความเห็นเพิ่มเติมโดยแพทย์นิติเวช

นายแพทย์ราชิต เทอดสุวรรณ

แผนภูมิแนวทางปฏิบัติในการชันสูตรพลิกศพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้



หมายเหตุ 1 สามารถติดต่อเพื่อปรึกษาแพทย์นิติเวชประจำโรงพยาบาลขนาดใหญ่ โรงพยาบาลสงขลาและโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

หมายเหตุ 2 แนวทางการเขียนรายงานชันสูตรและแนวทางการให้ความเห็นเป็นไปตามแนวทางการชันสูตร

หมายเหตุ 3 เป็นไปตามแนวทางการชันสูตร

* สามารถส่งศพหรือชิ้นส่วนของศพไปผ่าชันสูตรได้ที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หรือโรงพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข ที่มีแพทย์นิติเวชหรือหน่วยงานอื่นเพิ่มเติม ในส่วนของกรณีที่สามารถส่งผ่าชันสูตรได้ตามหลักศาสนาอิสลาม เช่น ศพนิรนาม หรือเพื่อให้ความยุติธรรมแก่ผู้เสียชีวิต

คำอธิบายแผนภูมิ

เมื่อพบการตายผิดธรรมชาติ ให้ผู้พบเห็นแจ้งแก่พนักงานสอบสวน จากนั้น พนักงานสอบสวนจะแจ้งแพทย์นิติเวช หรือหากไม่มีแพทย์นิติเวช จะแจ้งแพทย์ประจำโรงพยาบาลรัฐในท้องที่นั้น เพื่อร่วมทำการชันสูตรและแจ้งญาติผู้ตายเท่าที่จะกระทำได้ โดยหลักการชันสูตรตามหลักศาสนาอิสลามจะให้ผู้ที่สัมผัสศพ ควรเป็นเพศเดียวกันและศาสนาเดียวกันกับศพ โดยหากไม่สามารถหาแพทย์ที่เพศเดียวกันและศาสนาเดียวกันกับศพได้ อาจให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นเพศและศาสนาเดียวกัน ช่วยสัมผัสศพโดยมีแพทย์ควบคุมอย่างใกล้ชิดได้ ตรวจศพภายนอก บันทึกลักษณะของศพ บาดแผล และสิ่งตรวจพบที่สำคัญ ทำการถ่ายภาพและ อาจ X-ray เพื่อให้ได้รายละเอียดที่จำเป็นอย่างครบถ้วน

หากสามารถให้ความเห็นให้แก่พนักงานสอบสวนได้อย่างครบถ้วนเท่าที่ทำได้แล้ว เช่น ผู้ตายเป็นใคร ตายที่ใด เหตุตาย พฤติการณ์การตายถ้าทำได้ รวมถึงเก็บหลักฐานที่จำเป็นเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิด โดยสามารถปรึกษาแพทย์นิติเวชได้ หากเกิดปัญหาในการปฏิบัติ ซึ่งเมื่อสามารถให้ความเห็นได้และไม่มีความจำเป็นต้องส่งศพไปผ่าชันสูตร สามารถมอบศพแก่ญาติเพื่อประกอบพิธีทางศาสนา แต่หากมีความจำเป็นต้องส่งศพหรือบางส่วน of ศพเพื่อไปผ่าชันสูตรเพิ่มเติมที่หน่วยงานที่มีศักยภาพ ควรให้ข้อมูลถึงประโยชน์และความจำเป็นในการผ่าชันสูตร เพื่อประกอบการตัดสินใจของญาติ หากญาติยินยอมแล้วจึงส่งศพไปผ่าชันสูตร แต่หากญาติไม่ยินยอมให้ส่งศพบุคคลไปให้ข้อมูล หรือแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการต่อไป เนื่องจากหน้าที่ของแพทย์คือให้ความเห็น จึงอาจให้ความเห็นว่าควรส่งศพไปชันสูตรในรายงาน ส่วนการส่งศพหรือไม่เป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน

2.1 แนวทางการให้ความเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับเหตุตายในการชันสูตร

1. กรณีที่มีการบาดเจ็บ เช่น ถูกยิง ถูกแทง หรือการบาดเจ็บจากการจลาจล ควรมีการบรรยายถึงลักษณะของบาดแผล ตำแหน่งของการบาดเจ็บ ขนาดโดยประมาณของบาดแผลที่สำคัญ สิ่งตรวจพบอื่น ๆ ที่สามารถสนับสนุนเหตุตายที่ได้สันนิษฐานไว้ เช่น พบเลือดออกในสถานที่เกิดเหตุปริมาณมาก

ในด้านการสันนิษฐานถึงเหตุตาย อาจใช้ตำแหน่งที่มีการบาดเจ็บที่รุนแรง หรือตำแหน่งที่อาจทำให้เกิดแก่ชีวิตเป็นเหตุตายเบื้องต้นได้ เช่น มีบาดแผลกระสุนปืนที่ทรวงอก อาจให้เหตุตายเบื้องต้นว่า สันนิษฐานเสียชีวิตจากบาดแผลกระสุนปืนที่ทรวงอก, มีบาดแผลถูกแทงที่ท้องและมีประวัติเสียเลือดมาก หรือพบเลือดปริมาณมากในที่เกิดเหตุ อาจสันนิษฐานว่าเสียชีวิตจากเสียเลือดมากจากบาดแผลถูกแทงที่ท้อง เป็นต้น ไม่ควรใช้เหตุตายว่า “ไม่ทราบเหตุ” หากมีการบาดเจ็บที่ชัดเจนและตำแหน่งหรือขนาดของบาดแผล อาจทำให้เสียชีวิตได้ และหากมีความจำเป็นต้องส่งศพไปเพื่อผ่าชันสูตรแต่ไม่สามารถส่งไปได้ ควรเขียนลงในรายงานชันสูตรลงไปด้วยว่า “ควรส่งศพเพื่อทำการผ่าชันสูตร”

ในกรณีการบาดเจ็บจากการจากรนั้น ให้บันทึกเช่นเดียวกับข้างต้น ส่วนในการสันนิษฐานถึงเหตุตายนั้น อาจใช้ตำแหน่งที่มีการบาดเจ็บอย่างรุนแรง หรือบริเวณที่บาดเจ็บเป็นอวัยวะสำคัญเป็นเหตุตาย เช่น พบบาดแผล ฉีกขาดขอบไม่เรียบที่ศีรษะ ลึกถึงกะโหลก มีเนื้อสมองออกมาจากบาดแผล สามารถสันนิษฐานว่าเหตุตายคือ **“สันนิษฐานเสียชีวิตจากสมองฉีกขาดจากการจากร”**

2. กรณีเสียชีวิตในการควบคุมของเจ้าพนักงาน หรือจากการกระทำของเจ้าพนักงานที่อ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ เช่น เสียชีวิตขณะถูกควบคุมตัว ควรทำการชันสูตรศพภายนอกอย่างละเอียด มีการบันทึกว่าพบบาดแผลบริเวณใดบ้าง ตรวจภายในช่องปากว่ามีบาดแผลหรือไม่ หากมีเลือดควรขีดเลือดและทำการตรวจหาบาดแผล และหากไม่พบบาดแผล ควรบันทึกด้วยว่าไม่พบบาดแผลภายนอก และไม่พบการบาดเจ็บในช่องปาก

หากพบการบาดเจ็บที่ชัดเจน ดังกรณีที่ 1 ด้านบน ให้ใช้แนวทางตามที่บรรยายข้างต้น

หากมีประวัติการรักษาที่ชัดเจน สามารถระบุเหตุตายโดยใช้ข้อมูลจากเวชระเบียนได้ ให้ลงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุตายตามปกติ แต่หากไม่มีประวัติการรักษาหรือไม่มีการบาดเจ็บที่ชัดเจน ควรส่งศพเพื่อผ่าชันสูตร เพื่อตรวจเกี่ยวกับการซ่อมทรมานหรือการได้รับสารพิษ โดยแนวทางการสื่อสารกับญาติผู้เสียชีวิต เน้นการให้ข้อมูลว่าการผ่าชันสูตรศพจะช่วยให้ความยุติธรรมกับผู้เสียชีวิตอย่างไร และควรมีการประสานกับสถานที่ส่งศพไปผ่าชันสูตร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและมีความรวดเร็วในการจัดการศพ อย่างไรก็ตาม หากพบปัญหาในการปฏิบัติงาน ควรมีการปรึกษาแพทย์นิติเวช เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติในแต่ละกรณี หากไม่สามารถส่งศพไปผ่าชันสูตรได้และไม่ทราบถึงเหตุตาย สามารถลงเหตุตายเป็น **“ไม่ทราบเหตุตาย”** และให้ความเห็นลงไปได้ ว่าควรผ่าชันสูตรเพื่อหาเหตุตาย ควรมีการพูดคุยทำความเข้าใจกับญาติผู้เสียชีวิต และมีการบันทึกลงในเวชระเบียนว่า ไม่ประสงค์ให้ทำการผ่าชันสูตร และมีการลงลายมือชื่อของญาติสายตรงของผู้ตาย เช่น บิดามารดา พี่น้อง บุตร หรือภรรยาไว้ด้วย

3. กรณีเสียชีวิตจากการจมน้ำหรือการขาดอากาศ เช่น แขนงค่อ หรือถูกรัดคอ ควรมีการบันทึกลักษณะภายนอกของศพอย่างละเอียด เช่น มีดินโคลนในรูจมูกหรือช่องปาก ผิวหนังบริเวณมือและเท้าเหี่ยวยุบ บาดแผลต่าง ๆ ที่พบ ในกรณีแขนงค่อ บันทึกลักษณะของวัสดุที่ใช้ผูก ความสูง และมีพื้นที่ให้เหยียบหรือปีน เพื่อผูกหรือไม่ ตรวจดูจุดเลือดออกที่เยื่อปูดขาว ตรวจดูบาดแผลที่คอ โดยอาจบรรยายเป็น **“บาดแผลถลอก กัดรัดบริเวณลำคอ ขนาด ตำแหน่งของบาดแผลและปม”** รวมถึงตรวจอย่างละเอียด เพื่อหาบาดแผลที่เกิดจากการป้องกันตัว เช่น บริเวณแขนฝั่งนิ้วก้อย ที่ฝ่ามือ และหลังมือ อย่างไรก็ตาม ควรมีการชันสูตรเพื่อหาเหตุตายอื่น ประกอบ เช่น การถูกสารพิษ หรือการทำร้ายร่างกายแต่ไม่พบบาดแผลภายนอก โดยปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณีที่ 2 การให้ความเห็นเรื่องเหตุตายเบื้องต้น อาจใช้คำว่า **“สันนิษฐานเสียชีวิตจากการขาดอากาศจากการกัดรัดบริเวณลำคอ”** **“สันนิษฐานเสียชีวิตจากการขาดอากาศจากการจมน้ำ”** เป็นต้น

4. กรณีเสียชีวิตไม่ทราบเหตุ มีการตรวจศพภายนอกเพื่อหาการบาดเจ็บต่าง ๆ รวมถึงลักษณะที่อาจบ่งบอกถึงโรคที่เป็นได้ เช่น ลักษณะตัวเหลืองตาเหลืองผิดปกติ หรือแผลกดทับที่มีลักษณะการติดเชื้อต่าง ๆ รวมถึงบาดแผลที่อาจเกิดจากการถูกทำร้ายหรืออุบัติเหตุ ร่วมกับตรวจสอบประวัติการรักษาเพื่อหาโรคต่าง ๆ ที่เป็นและอาจทำให้เสียชีวิตได้ หากไม่พบการบาดเจ็บ มีประวัติการรักษาโรคประจำตัวจากสถานพยาบาลร่วมกับตำรวจ และญาติไม่มีประเด็นในการติดใจสงสัยถึงเหตุตาย อาจให้เหตุตายเป็นจากโรคประจำตัวได้ หรือหากไม่มีโรคประจำตัวแต่มีอายุมาก (ไม่มีแนวทางการวินิจฉัยชัดเจน แต่อาจใช้ว่าเกินอายุเฉลี่ยของประชากรไทย) สามารถใช้เหตุตายเป็นชราภาพได้ หากไม่มีประวัติโรคประจำตัวและอายุยังไม่มากนัก แต่สันนิษฐานว่าเสียชีวิตจากโรคธรรมชาติ บางแห่งมีการให้ความเห็นว่า เสียชีวิตจากโรคธรรมชาติได้

อย่างไรก็ดี หากมีความจำเป็นต้องส่งศพไปเพื่อผ่าชันสูตร ควรมีการให้ข้อมูลถึงความจำเป็น และประโยชน์ที่จะได้รับ เช่น ให้ความยุติธรรมแก่ผู้ตาย หรือเพื่อพิสูจน์โรคหากสงสัยโรคติดต่อ หากไม่สามารถทำการส่งศพเพื่อผ่าชันสูตรได้ สามารถปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณีที่ 2 ได้

หากมีปัญหาในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะในกรณีไหน ควรมีการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เช่น แพทย์นิติเวช หรือแพทย์ผู้มีประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง เนื่องจากสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนใต้ มีความซับซ้อนและละเอียดอ่อน ต้องอาศัยการให้ข้อมูลและพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจกับคนในชุมชน ดังนั้นการปรึกษาผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาขึ้นจะช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่นมากขึ้น และลดความเข้าใจผิด หรือความขัดแย้งจากการปฏิบัติงานด้านชันสูตรลงได้

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ

นายแพทย์บุญศักดิ์ หาญเทอดสิทธิ์

ในอดีตกาลก่อนพุทธศักราช 2457 มีธรรมเนียมการปฏิบัติของประเทศสยามและกฎหมายที่ไม่ได้บัญญัติเป็นการเฉพาะเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพไว้บ้าง คือ ให้มีการตรวจศพในกรณีสงสัยว่าถูกผู้อื่นฆ่าตายเท่านั้น ต่อมา มีการออกพระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 ให้ชันสูตรพลิกศพในสองกรณีทั้งปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุสงสัยว่ามีการฆ่าตัวตาย หรือถูกฆ่าตาย (กฎหมายฉบับนี้ใช้คำว่า “ฆาฏกรรม”) แต่มีได้บังคับใช้ทั่วประเทศ จะใช้บังคับในเมืองใดต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาอีกครั้ง ๑ ไป ต่อมาได้มีการจัดทำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 ขึ้น ซึ่งมีเรื่องการชันสูตรพลิกศพอยู่ด้วย โดยลักษณะการตายที่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพนั้น ได้ถูกเพิ่มขึ้นมาอีกสามกรณีนอกจากฆ่าตัวตายและถูกผู้อื่นฆ่าตาย และไม่เปลี่ยนแปลงมาจนกระทั่งปัจจุบัน ส่วนเรื่องชันสูตรพลิกศพส่วนอื่นนั้นมีการแก้ไขเรื่อยมาจนกระทั่งใน พ.ศ. 2542 ได้มีการแก้ไขครั้งสำคัญ โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 ซึ่งปรับปรุงสาระสำคัญของบุคคลผู้ชันสูตรพลิกศพ (จากแพทย์ประจำตำบล; ไม่ได้จบแพทยศาสตรบัณฑิต; พ.บ.) หรือแพทย์อื่นเป็นแพทย์ (จบ พ.บ.) ตามลำดับ ได้แก่ แพทย์นิติเวช แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนหรือแพทย์ที่ขึ้นทะเบียนเป็นอาสาสมัคร และในกรณีการตายจากการกระทำของเจ้าพนักงาน ได้เปลี่ยนจากแพทย์ประจำตำบลร่วมกับผู้พิพากษาศาลชั้นต้นนายหนึ่งเป็นแพทย์ (พ.บ.) ร่วมกับพนักงานอัยการและปลัดอำเภอหรือเทียบเท่า) และล่าสุดได้แก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาจากฉบับ พ.ศ. 2542 โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550 โดยสรุป ในปัจจุบันเมื่อมีการตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานจะต้องมีการชันสูตรพลิกศพตามกฎหมาย โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีหลายระดับ ตั้งแต่ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และประกาศต่าง ๆ ซึ่งสรุปเนื้อหาได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 ประเด็นสำคัญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประเด็น	สาระสำคัญ
1. ทำไมต้องมีการชันสูตรพลิกศพ	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิ.อ.) มาตรา 148 ² บัญญัติว่า ถ้ามีการตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ และ มาตรา 129 บัญญัติว่า ถ้าเป็นกรณีกระทำความผิดอาญา ห้ามฟ้องผู้ต้องหาไปยังศาลถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จสิ้น และตามหลักมนุษยธรรมสากลและรัฐธรรมนูญต้องไม่มีการตายโดยถูกผู้อื่นทำให้ตาย จึงต้องพิสูจน์การตายนั้น

² มาตรา 148 วรรคแรก แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2499

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเด็น	สาระสำคัญ
2. ลักษณะการตายที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ	<p>ป.วิ.อ. มาตรา 148 เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน³ ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย การตายโดยผิดธรรมชาติ⁴ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ฆ่าตัวตาย (2) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย (3) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย (4) ตายโดยอุบัติเหตุ (5) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ
3. การจัดการเมื่อพบการตายผิดธรรมชาติ	<p>ป.วิ.อ. มาตรา 149 ความตายผิดธรรมชาติเกิดขึ้น ณ ที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของสามี ภริยา ญาติมิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตายที่รู้เรื่องการตายเช่นนั้นจัดการดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั้นเองเพียงเท่าที่จะทำได้ (2) ไปแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด <p>หน้าที่ดังกล่าวในวรรคแรกนั้นมีตลอดถึงผู้อื่นซึ่งได้พบศพในที่ซึ่งไม่มีสามีภริยา ญาติมิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตายอยู่ในที่นั้นด้วย</p> <p>⁵ผู้ใดละเลยไม่กระทำหน้าที่ดังบัญญัติไว้ในมาตรานี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท</p>
4. หน้าที่ของพนักงานสอบสวนเมื่อได้รับแจ้งการตายโดยผิดธรรมชาติ	<p>ป.วิ.อ. มาตรา 150 วรรคสอง ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ และก่อนการชันสูตรพลิกศพให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้</p>
5. ผู้มีหน้าที่ต้องชันสูตรพลิกศพ ณ ที่ ๆ ศพอยู่กรณีตายผิดธรรมชาติ	<p>ป.วิ.อ. มาตรา 150 วรรคแรก ...พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิบัตร หรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภาทำการชันสูตรพลิกศพ... ถ้าแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติหน้าที่</p>

³ ก่อนทำการชันสูตรพลิกศพจะถูกบัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. มีการใช้พระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 ซึ่งมาตรา 7 ข้อ 1 นั้นบัญญัติว่า ฆาตกรรมอันเป็นวิสามันนั้น คือ ผู้ตาย ๆ ด้วยเจ้าพนักงานฆ่าตาย ในเวลากระทำการตามหน้าที่ (มักเรียกว่า วิสามันฆาตกรรม) ซึ่งเมื่อมี พ.ร.บ. ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 แล้ว พ.ร.บ. ชันสูตรพลิกศพจึงถูกยกเลิกไป และไม่มีคำว่า วิสามันฆาตกรรม ปรากฏอยู่ในกฎหมายอีกเลย

⁴ กรณี (3) (4) และ (5) แพทย์สามารถมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ออกชันสูตรที่พบศพแทนได้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปร่วมชันสูตรพลิกศพตามมาตรา 148 (3) (4) และ (5) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 และพระราชกฤษฎีกาขยายระยะเวลาการใช้บังคับมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2560 มาตรา 3 กำหนดให้ขยายระยะเวลาออกไปอีกจากเดิม 31 ธันวาคม พ.ศ. 2560 เป็นจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2565 และมีแนวโน้มจะต้องขยายระยะเวลาต่อไปอีก

⁵ มาตรา 149 วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเด็น	สาระสำคัญ
6. ผู้มีหน้าที่ต้องชันสูตรพลิกศพ ณ ที่ ๆ ศพอยู่ กรณีตายในระหว่างอยู่ในความควบคุม ⁶ ของเจ้าพนักงานฯ	ป.วิ.อ. มาตรา 150 วรรคสาม ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ ให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ตามวรรคหนึ่ง
7. บทบาทของแพทย์เอกชนหรือผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพ	ป.วิ.อ. มาตรา 150 วรรคแรก ให้แพทย์ดังกล่าวเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และต้องทำเอกสารดังจะกล่าวต่อไปด้วย
8. สถานที่และเวลาที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ	<p>ป.วิ.อ. 155 วรรคแรก ประกอบ มาตรา 130 ให้นำเรื่องการสอบสวนมาใช้กับการชันสูตรพลิกศพโดยอนุโลม และการสอบสวนจะทำได้ ใด เวลาใด ก็ได้ตามแต่เห็นสมควร แต่ต้องกระทำโดยมิชักช้า</p> <p>ป.วิ.อ. มาตรา 150 วรรคแรก กำหนดว่าต้องมีการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว (ชันสูตร ณ ที่พบศพ) และมาตรา 150 ทวิ กำหนดโดยอ้อม ๆ ว่าต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ณ ที่พบศพ คือ ... ผู้ใดกระทำการใด ๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อม ในบริเวณที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น ...ต้องระวางโทษจำคุก... แต่มีข้อยกเว้น อาจเคลื่อนย้ายศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น คือ</p> <p>ป.วิ.อ. มาตรา 150 ทวิ⁷ ผู้ใดกระทำการใด ๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อม ในบริเวณที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น ในประการที่น้ำจะทำให้การชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป เว้นแต่ จำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตราย แก่อนามัยของประชาชน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่หกเดือน</p> <p>ในกรณีที่ชันสูตร ณ ที่พบศพแล้วยังไม่ทราบเหตุตาย สามารถส่งศพไปผ่าชันสูตรได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 151</p> <p>ป.วิ.อ. มาตรา 151 ในเมื่อมีการจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตาย เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีอำนาจสั่งให้ผ่าศพแล้วแยกธาตุส่วนใด หรือจะให้ส่งทั้งศพหรือบางส่วนไปยังแพทย์ หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลก็ได้</p> <p>แต่มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 408/2517 ข้อ 319 และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 10 การชันสูตรพลิกศพ บทที่ 1 อำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ข้อ 6 วรรค 5 (5) ระบุว่าให้พยายามหลีกเลี่ยงการผ่าศพ เพื่อมิให้เป็นการผิดต่อลัทธิศาสนาอิสลาม ซึ่งเมื่อมีการตายเกิดขึ้นต้องรีบนำไปทำพิธีทางศาสนาโดยเร็ว ดังนั้น ถ้าจำเป็นต้องผ่าศพจริง ๆ ก็สามารทำได้และทำให้น้อยที่สุด</p>

⁶ คำว่า “ควบคุม” ในที่นี้หมายความว่า การควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างการสืบสวนสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (21) และรวมถึงการกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (22) ด้วย ดังนั้น ไม่ว่าจะอยู่ในห้องขัง (โรงพักตำรวจ) เรือนจำ สถานพยาบาล หรือสถานที่อื่น ๆ ก็ตาม ที่มีการควบคุมจากเจ้าหน้าที่ดังกล่าว และแม้ว่าตายจากโรคธรรมชาติ เช่น เส้นโลหิตแตกในสมอง ก็ต้องถือว่าตายอยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานต้องชันสูตรพลิกศพ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 106/2501 ประชุมใหญ่) และรวมถึงการควบคุมตามมาตรการบังคับทางกฎหมายด้วย เช่น กรณีตาม ป.วิ.อ. มาตรา 14 วรรคสอง ที่บัญญัติให้มีการส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นผู้กักขังและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ไปยังโรงพยาบาล ถ้าตายระหว่างอยู่ในโรงพยาบาลก็ต้องมีการชันสูตรพลิกศพเสีย

⁷ มาตรา 150 ทวิ เพิ่มเติมโดยพ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเด็น	สาระสำคัญ
<p>9. รายงานที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพซึ่งแพทย์ต้องทำและเวลาที่กำหนด</p>	<p>ในกรณีที่ไปตรวจที่เกิดเหตุ แพทย์ต้องทำ⁸</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. บันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ โดยต้องทำทันที ณ ที่พบศพ⁹ และต้องลงลายมือชื่อร่วมกันสองหรือสี่ฝ่ายแล้วแต่กรณี 2. รายงานแนบท้ายบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ โดยต้องทำภายใน 7 วันนับแต่วันที่รับแจ้งเรื่อง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็น ในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ¹⁰ (รวม 67 วัน) โดยแพทย์ลงลายมือชื่อแต่เพียงผู้เดียว <p>กรณีเอาศพเข้ามาผ่าเพื่อชันสูตรหาสาเหตุตาย แพทย์ผู้ผ่าศพชันสูตรต้องทำรายงานชันสูตรพลิกศพมีรายละเอียดตาม มาตรา 152 ให้แพทย์ หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลปฏิบัติดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ทำรายงานถึงสภาพของศพ หรือส่วนของศพ ตามที่พบเห็น หรือตามที่ปรากฏจากการตรวจพร้อมทั้งความเห็นในเรื่องนั้น (2) แสดงเหตุที่ตายเท่าที่จะทำได้ (3) ลงวันเดือนปีและลายมือชื่อในรายงาน แล้วจัดการส่งไปยัง เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ <p>รายงานการผ่าศพนี้ไม่มีกฎหมายกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จไว้โดยตรง สำหรับกรณีตายผิดธรรมชาติที่ไม่ได้อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานฯ หรือถูกกระทำโดยเจ้าพนักงานฯ พนักงานสอบสวนจะต้องส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเมื่อชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นโดยเร็ว (ป.วิ.อ. มาตรา 150 วรรคแรกตอนท้าย) เพื่อให้ดำเนินตาม ป.วิ.อ. มาตรา 156 ต่อไป แต่สำหรับกรณีตายในความควบคุมของเจ้าพนักงานฯ หรือถูกกระทำโดยเจ้าพนักงานฯ พนักงานสอบสวนมีเวลาทำสำนวนชันสูตรพลิกศพให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน ก่อนที่จะต้องส่งให้พนักงานอัยการทำคำร้องต่อศาลเพื่อไต่สวนชันสูตรพลิกศพ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 150 วรรคสี่ ซึ่งสำนวนชันสูตรพลิกศพต้องมีส่วนรายงานแพทย์ที่แสดงเหตุตายไว้ด้วย ดังนั้นจึงเป็นการบังคับโดยปริยายที่แพทย์ต้องทำรายงานการผ่าศพให้เสร็จภายในระยะเวลาเก้าสิบวันด้วย (ควรเสร็จก่อนพอสมควร เพื่อให้พนักงานสอบสวนมีเวลาทำสำนวนจากความเห็นของแพทย์ ซึ่งโดยหลักจะใช้ระยะเวลาตามรายงานแนบท้ายบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ คือ ประมาณสองเดือน)</p>

⁸ กรณีเจ้าหน้าที่ออกชันสูตรแทนแพทย์ ให้ทำเฉพาะบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ ส่วนรายงานแนบท้ายฯ นั้นเป็นหน้าที่แพทย์ทำ

⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคแรก

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคแรก

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเด็น	สาระสำคัญ
10. รายงานที่พนักงานสอบสวนต้องทำ	ป.วิ.อ. มาตรา 154 ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพทำความเห็นเป็นหนังสือแสดงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าเป็นผู้กระทำความผิด เเท่าที่จะทราบได้ ¹¹
11. ความผิดและโทษเกี่ยวกับการกระทำการใด ๆ แก่ศพ	<p>ป.วิ.อ. มาตรา 150 ทวิ ผู้ใดกระทำการใด ๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อม ในบริเวณที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น ในประการที่น่าจะทำการชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป เว้นแต่จำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น¹² ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสองปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำโดยทุจริต หรือเพื่ออำพรางคดี ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษ ที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น¹³</p> <p>ป.วิ.อ. มาตรา 184 ผู้ใดเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>ป.วิ.อ. มาตรา 199 ผู้ใดลอบฝัง ซ่อนเร้น ย้ายหรือทำลายศพหรือส่วนของศพ เพื่อปิดบังการเกิด การตาย หรือเหตุแห่งการตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 มาตรา 24 ห้ามมิให้ผู้ใดเก็บ ฝัง เผา ทำลาย หรือย้ายศพไปจากสถานที่หรือบ้านที่มีการตาย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ในกรณีที่ต้องย้ายศพเพื่อความปลอดภัยหรือสวัสดิภาพของประชาชน ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจกระทำได้ และมาตรา 25 ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าคนตายด้วยโรคติดต่ออันตรายหรือตายโดยผิดธรรมชาติ ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งรีบแจ้งต่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่ออันตรายหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และให้รอการออกมรณบัตรไว้ก่อน จนกว่าจะได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานดังกล่าว</p>

¹¹ กรณีแพทย์นิติเวชออกไปชันสูตรศพที่พบศพและเอาศพเข้ามาผ่าชันสูตร รายงานแนบท้ายตามมาตรา 150 วรรคแรกและรายงานชันสูตรพลิกศพตามมาตรา 152 ทำรวมเป็นฉบับเดียวกันได้ เพราะกฎหมายมิได้กำหนดให้ทำแยกฉบับ ส่วนหนังสือตามมาตรา 154 เป็นหน้าที่ของผู้ชันสูตรพลิกศพ ซึ่งหมายถึงพนักงานสอบสวน แพทย์เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือผู้ชันสูตรพลิกศพ เนื่องจากหนังสือดังกล่าวให้ระบุว่าผู้ใดทำให้อยู่ (กรณีถูกฆ่าตาย) ซึ่งไม่ใช่หน้าที่แพทย์โดยตรง

¹² ดังนั้น จะเห็นว่าการกระทำที่ไม่เป็นความผิด คือ กระทำใด ๆ โดยที่ไม่มีผลต่อการชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป หรือจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชน เช่น ผู้ตายอาจติดโรคระบาดร้ายแรงต้องรีบกักเก็บศพ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น เช่น ผู้ตายนอนตายอยู่กลางถนน ควรย้ายเข้ามาข้างทางเพื่อให้การจราจรสะดวก เป็นต้น นอกจากนี้ การกระทำที่จะเป็นความผิดนั้นต้องอาศัยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 ประกอบมาตรา 17 ด้วย ดังนั้น การมีเจตนาช่วยเหลือผู้ป่วยเพราะไม่รู้ข้อเท็จจริงว่าตายแล้วจึงไม่มีความผิด

¹³ เคยมีคดีอันโด่งดังในอดีตที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหนึ่งถูกฆาตกรรม ซึ่งแพทย์ได้เบิกความถึงการที่ศพถูกเปลี่ยนท่าทางแล้วทำให้ผลของการชันสูตรพลิกศพเปลี่ยนแปลง อันทำให้จำเลยต้องรับผิดตาม ป.วิ.อ. มาตรา 150 ทวิ วรรคสองนี้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5953/2549)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเด็น	สาระสำคัญ
12. การชุดศพตรวจกรณียังไม่เคยมีการชันสูตรพลิกศพและศพถูกฝังแล้ว	ป.วิ.อ. มาตรา 153 ถ้าศพฝังไว้แล้ว ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพจัดให้ชุดศพขึ้นเพื่อตรวจดู เว้นแต่จะเห็นว่าไม่จำเป็นหรือจะเป็นอันตรายแก่อนามัยของประชาชน
13. การตรวจศพที่ถูกบรรจุหรือฝังแล้วโดยผู้เชี่ยวชาญ	ป.วิ.อ. มาตรา 244 ถ้าศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เห็นจำเป็นเนื่องในการไต่สวนมูลฟ้อง พิจารณา หรือสอบสวน ที่จะต้องตรวจศพ แม้ว่าจะได้บรรจุหรือฝังแล้วก็ตาม ให้มีอำนาจสั่งให้เอาศพนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจได้ แต่การกระทำตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงหลักทางศาสนา และไม่ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงอย่างอื่น ¹⁴ (ทั้งกรณีที่มีการชันสูตรพลิกศพแล้วหรือยังไม่มีมีการชันสูตรพลิกศพ)
14. การขอตรวจศพโดยผู้เชี่ยวชาญกรณีอื่น	โดยปกติขั้นตอนการตรวจศพถือเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 155 วรรคแรก ซึ่งเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐที่เป็นโจทก์ ไม่ใช่การสืบพยานของฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลย ดังนั้น ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีข้อระแวงว่าการชันสูตรพลิกศพจะไม่ถูกต้องและเป็นธรรม ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีเหตุที่ต้องการจะตรวจพิสูจน์ศพโดยผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนเพื่อเตรียมหักล้างพยานโจทก์ได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 237 ทวิ และ 237 ตรี ซึ่งถือเป็นการสืบพยานผู้เชี่ยวชาญในชั้นก่อนฟ้องคดีต่อศาล หรือฟ้องแล้วแต่ยังไม่ถึงวันสืบพยานตามปกติ
15. ค่าตอบแทนผู้ชันสูตรพลิกศพ	ป.วิ.อ. มาตรา 150 วรรค 12 บัญญัติว่า แพทย์ตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานผู้ได้ทำการชันสูตรพลิกศพ และผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอมาให้ความเห็นตามมาตรานี้ มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

¹⁴ มาตรา 244 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551

บทที่ 4

หนังสือรับรองการตาย

นายแพทย์วุฒิสิทธิ์ เจริญสันติ
นายแพทย์นิติกร โปริสวานิชย์

4.1 ความผูกพันทางกฎหมายของแพทย์กับการรับรองการตาย

การแจ้งการตายเป็นหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ซึ่งเจ้าบ้านหรือผู้พบศพต้องแจ้งต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่คนตายภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาตาย หรือเวลาที่พบศพ การแจ้งตายมักต้องการหนังสือรับรองการตาย ซึ่งผู้มีหน้าที่ออกหนังสือรับรองการตาย คือ แพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการตายนั่น ได้แก่

1. แพทย์ผู้รักษาพยาบาลก่อนตาย หรือ คณะแพทย์ผู้ทำหน้าที่วินิจฉัย เช่น การตายที่ขอผ่าศพตรวจหรือตรวจบางส่วนเพิ่มเติมจนได้ข้อสรุป ผู้รับผิดชอบการออกหนังสือรับรอง ก็อาจจะตกลงกันให้แพทย์ในคณะแพทย์เป็นผู้รับรอง

2. แพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพ หรือแพทย์ผู้มีหน้าที่ผ่าตรวจศพตามกฎหมาย (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระเบียบปฏิบัติของนายทะเบียนในแต่ละท้องที่)

เนื่องจากแพทย์ต้องผูกพันตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบวิชาชีพเวชกรรมและกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

4.2 หนังสือรับรองการตาย


ในประเทศไทยมีแบบที่กระทรวงมหาดไทยออกมาให้ใช้ตามกฎหมาย (แบบ ท.ร. ชนิดต่าง ๆ) ส่วนที่สำคัญสำหรับแพทย์ คือ ส่วนแสดงสาเหตุการตาย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 เป็นไปตามแบบสากลขององค์การอนามัยโลก
- ส่วนที่ 2 มีเฉพาะของประเทศไทยที่ให้เขียนชื่อโรคเป็นภาษาไทย สำหรับพิมพ์ลงในใบมรณบัตรและข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครุภรณ์ที่ผู้เสียชีวิตเป็นสตรี หรือข้อมูลการสิ้นสุดการตั้งครุภรณ์ (หลังแท้งหรือหลังคลอด) ในเวลาไม่เกิน 6 สัปดาห์

ส่วนแรกประกอบด้วย 2 หัวข้อต่อไปนี้

1. โรคที่เป็นสาเหตุการตาย มี 4 บรรทัด คือ บรรทัด a, b, c และ d
 - (a) _____ (due to)
 - (b) _____ (due to)
 - (c) _____ (due to)
 - (d) _____
2. โรคหรือภาวะอื่นที่เป็นเหตุหนุน _____

ภาพที่ 4.1 แสดงหนังสือรับรองการตายแบบ ท.ร. 4/1


หนังสือรับรองการตาย

สถานที่เกิดของหนังสือรับรอง: _____ รหัสเอกสาร: _____

ตำบล: _____ อำเภอ: _____ จังหวัด: _____

วันที่: _____ เดือน: _____ พ.ศ.: _____

1.1 ชื่อตัว - ชื่อสกุล	1.2 เลขประจำตัวประชาชน	1.3 เพศ
1.4 อายุ ปี	1.5 สัญชาติ	1.6 อาชีพ
1.8 ที่อยู่	1.9 สถานภาพสมรส	
2.1 สาข - วันที่		
2.2 ผู้ให้การรับรอง		
2.3 โรคที่เป็นสาเหตุการตาย (เขียนเป็นภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่/CAPITAL LETTERS)		
2.4 โรคที่ทราบกันทั่วไปเป็นเหตุ		
2.5 โรคที่ทราบกันทั่วไปซึ่งมีสาเหตุมาจากโรคที่กล่าวถึงในข้อ 2.3 หรือ 2.4		
2.6 หากผู้เสียชีวิตเป็นสตรี <input type="checkbox"/> ไม่ตั้งครรภ์ <input type="checkbox"/> กำลังตั้งครรภ์ <input type="checkbox"/> สิ้นสุดการตั้งครรภ์ไม่เกิน 6 สัปดาห์ <input type="checkbox"/> ไม่ทราบ		
3.1 ชื่อสถานที่	3.2 ชื่อผู้รายงาน	
4.1 ชื่อตัว - ชื่อสกุลมารดา	4.2 สัญชาติ	4.3 เลขประจำตัวประชาชน
4.1 ชื่อตัว - ชื่อสกุลมารดา	4.2 สัญชาติ	4.3 เลขประจำตัวประชาชน
5.1 ชื่อตัว - ชื่อสกุล	เลขประจำตัวประชาชน	
5.2 เป็น <input type="checkbox"/> เฉพาะคนไข้ <input type="checkbox"/> พยาบาล <input type="checkbox"/> เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ระบุ _____		
หมายเหตุ: สาเหตุการตายที่ระบุในหนังสือรับรองการตายฉบับนี้ ระบุโดยแพทย์ผู้ตรวจศพ หรือแพทย์ที่ปรึกษาแพทย์ (ICD-10) เพื่อการบันทึกการตาย และนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุข		
ขอรับรองว่าเอกสารข้างต้นถูกต้อง		
ลงชื่อ: _____ (ผู้รับรองการตาย)		

หัวข้อแรกมีความสำคัญที่สุด แบ่งเป็น 2 คอลัมน์ โดยคอลัมน์แรก ให้บันทึกชื่อโรคที่คิดว่าเป็นสาเหตุการตาย ส่วนคอลัมน์ที่สองให้กรอกระยะเวลาที่เป็นโรคนั้น ๆ สาเหตุการตายที่ระบุในหัวข้อแรกนี้ เป็นไปตามหลักการของบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ (ICD-10) เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสถิติการตาย และนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุข

4.3 หลักการกรอสาเหตุการตายตาม ICD-10

1. ให้ระบุสาเหตุการตายมีเหตุการณ์ที่ดำเนินต่อเนื่องเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน (logical sequence) โดยเรียงลำดับย้อนจากปลายทางหรือปัจจุบันไปหาต้นเหตุหรืออดีตที่สุด เรียงลำดับจากบรรทัดบนสุด คือ (a) จนถึงสาเหตุต้นตอที่แท้จริงในบรรทัดล่างสุด แล้วแต่ว่ามีลำดับมากน้อยเพียงใด
2. กรณีที่มีหลายสาเหตุการตายที่อาจจะไม่เกี่ยวข้องกันโดยตรง แต่ไม่ยากตัดทิ้ง หรืออาจจะเกี่ยวข้องกันอยู่บ้าง ให้บันทึกโรคที่คิดว่ามีโอกาสเป็นสาเหตุการตายมากที่สุดตามข้อที่ 1 และบันทึกโรคอื่น ๆ ในหัวข้อถัดมาที่ระบุว่า “โรคหรือภาวะอื่นที่เป็นเหตุหนุน”
3. ไม่บันทึกรูปแบบการตายในบรรทัดสุดท้ายของสาเหตุการตาย หรือไม่ควรระบุในบรรทัดใดได้เลย แต่ให้ระบุโรคที่เป็นสาเหตุการตายเท่านั้น รูปแบบการตาย (mode of death) คือ กระบวนการที่ตาย หรือ pathophysiology ของร่างกาย เช่น heart failure, cardiac arrest, respiratory failure, cardiorespiratory failure, shock, brain dysfunction เป็นต้น เกิดได้จากหลายสาเหตุ ส่วนสาเหตุการตาย (cause of death) ต้องเป็นโรคถึงแม้ว่าจะกำกวม คลุมเครือ หรือยังไม่สามารถวินิจฉัยเด็ดขาดได้ เช่น sudden cardiac death (I46.1) เป็นโรคหัวใจที่ยังระบุไม่ได้ เป็นต้น

4. การตายตามธรรมชาติ ที่ไม่มีความจำเป็นต้องค้นหาเหตุตายอีก หรือค้นหาแล้วแต่ไม่ได้เหตุตาย ให้สันนิษฐานตามความน่าจะเป็นที่คิดว่าใกล้เคียงที่สุด เช่น ป่วยด้วย hypertension มานาน จนทราบว่ามีการ cardiomegaly แต่ตรวจไม่พบหลักฐานของ coronary disease ก่อนเสียชีวิตมีอาการเหนื่อยมากจึงนอนพักและหมดสติไป อาจจะสันนิษฐานว่าเป็น hypertensive heart disease with (congestive) heart failure (I11.0)

5. ไม่ลง etiology เช่น โรคติดเชื้อหรือปรสิตบางชนิด เป็นสาเหตุของโรคมาเรียมะเร็งบางอย่าง เช่น พยาธิใบไม้ตับ เป็นสาเหตุของมะเร็งท่อน้ำดี ให้ลงสาเหตุตายเป็นโรคมะเร็ง ยกเว้นบางกรณีที่แยกรหัสไว้เฉพาะ เช่น HIV ที่ทำให้เกิด Kaposi sarcoma ให้สาเหตุการตายเป็น HIV disease resulting in Kaposi sarcoma (B21.0)

6. ถ้าไม่สามารถสันนิษฐานได้ หรือกลัวว่าอาจจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนที่กระทบต่อสถิติชีพ ให้เลือกจากกลุ่ม ill-defined and unknown causes of mortality (R95-R99) ได้แก่

- R95 Sudden infant death syndrome คือการไหลตายในทารก
- R96 Other sudden death, cause unknown

(1) R96.0 Instantaneous death หรือ Sudden unexplained death in adult คือภาวะไหลตายในผู้ใหญ่

(2) R96.1 Death occurring less than 24 hours from onset of symptoms, not otherwise explained เป็นการตายที่มีอาการแต่เกิดขึ้นในเวลาอันสั้นและไม่ชัดเจนว่าเกิดขึ้นกับระบบใดเป็นหลัก ไม่ได้ข้อมูลของอาการแสดง เพียงแต่มีประวัติอาการ

- R98 Unattended death คือ การตายที่ควรพบโรค แต่ไม่ได้ตรวจหรือไม่มีข้อมูลพอ เช่น ชายอายุ 60 ปี รูปร่างอ้วน แต่ไม่เคยตรวจสุขภาพ นอนหลับแล้วเสียชีวิต ถ้าได้ผ่าศพตรวจก็น่าจะพบโรค แต่ไม่ได้ทำ

- R99 Other ill-defined and unspecified causes of mortality เป็นกรณีที่จัดเข้าพวกไม่ได้ อาจจะเป็นโรคที่เกิดใหม่ หรือโรคระบาดร้ายแรงที่เกิดรวดเร็ว

7. กรณีที่สาเหตุการตายดำเนินต่อกันหลายขั้นตอน หรือมีหลายสาเหตุร่วมกัน ในหลาย ๆ ภาวะโรคมีรหัสของ “sequelae of” ให้เลือกใช้ เช่น ผู้ป่วย hemorrhagic stroke ที่ basal ganglia นอนป่วยมา 10 ปีแล้ว ก่อนเสียชีวิตพบทั้ง pressure ulcer, pneumonia และ urinary tract infection จนอาจจะมี sepsis แล้วเสียชีวิตลง อาจจะระบุเพียง sequelae of intracerebral haemorrhage (I69.1) > (due to) intracerebral haemorrhage in hemisphere, subcortical (I61.0)

8. กรณีที่อยากจะระบุหลาย ๆ สาเหตุ ที่มีน้ำหนักเท่า ๆ กัน สามารถเขียนลงในบรรทัดเดียวกันโดยใช้จุลภาค “,” คั่น

9. มีรหัสโรคที่สามารถเลือกกว้าง ๆ หรือแคบลงมาก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเลือกแคบ ๆ เสมอไปถ้าไม่แน่ใจ เช่น ไม่ทราบว่าเป็น intracerebral hemorrhage ตำแหน่งใด ก็มีรหัส “intracerebral haemorrhage, unspecified (I61.9)” ให้เลือกใช้ แต่หากยิ่งระบุได้แคบลงเท่าไร ก็ยิ่งมีประโยชน์มากขึ้นเท่านั้น

10. กรณีไม่อยากจะเขียนการวินิจฉัยที่ยาว ๆ หรือเป็นการวินิจฉัยที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องไม่สบายใจที่อ่านพบ หรือไม่อยากจะเปิดเผยข้อมูลอย่างโจ่งแจ้ง สามารถลงเฉพาะรหัสได้ เช่น AIDS อาจลงเป็น B24

11. เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการใช้อ้างอิงทางสถิติของประเทศชาติมากที่สุด สาเหตุแต่ละลำดับชั้น ควรจะระบุระยะเวลาในคอลัมน์ขวามือให้สอดคล้องกัน เพราะจะมีความหมายแตกต่างกันมาก เช่น การเป็น intracerebral hemorrhage แล้วเสียชีวิตใน 3 วัน กับอยู่ได้มา 10 ปี จึงค่อยเกิด sequelae แล้วเสียชีวิตใน 1 สัปดาห์

12. กรณีการตายผิดธรรมชาติ ได้แก่ injury หรือ toxicology รหัสโรคจะถูกเขียนตามพยาธิสภาพได้ตามกลุ่ม injury, poisoning and certain other consequences of external causes (S00-T98)

13. ถ้าการบาดเจ็บส่งผลต่อเนื่องจนเกิดภาวะแทรกซ้อนและเสียชีวิต เช่น เกิด septicemia หรือ tetanus ให้ลงสาเหตุการตายในกลุ่ม sequelae of injuries, of poisoning and of other consequences of external causes (T90-T98) หรือกรณีที่ได้รับผลจากกระบวนการรักษา เช่น แพ้ยา ให้เลือกลงกลุ่ม complications of medical and surgical care (Y40-Y84) ไม่ควรลงเป็น septicemia หรือ tetanus หรือการแพ้ยาเพียงอย่างเดียว หรือไม่ระบุพยาธิสภาพหลักที่บาดเจ็บเป็นสาเหตุในบรรทัดถัดมา เพราะจะเกิดผลร้ายแรงต่อสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางกฎหมาย และอาจจะทำให้แพทย์ที่ระบุไปเช่นนั้น ต้องประสบความยุ่งยากได้

14. อีกกรณีคือ โรคที่อาจกระตุ้นให้เกิดอุบัติเหตุ เช่น epilepsy ทำให้เกิดอุบัติเหตุจากรถและเสียชีวิตจากการบาดเจ็บ ให้ลงเป็นเรื่องการบาดเจ็บ เว้นแต่ไม่พบพยาธิสภาพของการบาดเจ็บที่เป็นสาเหตุการตาย อาจะลงโรคที่เป็นอยู่ก็ได้ แต่ต้องทำด้วยความระมัดระวังยิ่ง โดยเฉพาะกรณีที่มั่นใจว่าโรคนั้นได้กำเริบขึ้นมาจริง ๆ หรือไม่ ยกเว้นมีหลักฐาน เช่น ขับรถยนต์ชนกำแพงโดยมีการบาดเจ็บเล็กน้อยแต่หมดสติ แล้วตรวจพบต่อมาว่ามี myocardial infarction ชัดเจนจนเสียชีวิต อาจะลงเป็นโรคดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม ต้องพึงสังวรไว้ว่าการบาดเจ็บแม้เพียงเล็กน้อย ก็อาจกระตุ้นให้โรคกำเริบได้เท่า ๆ กับที่โรคกระตุ้นให้เกิดอุบัติเหตุได้เช่นกัน ดังนั้น ถ้าจะลงโรคเป็นหลัก ก็ให้ลงอุบัติเหตุที่บาดเจ็บในหัวข้อ “โรคหรือภาวะอื่นที่เป็นเหตุหนุน” ด้วย

15. ข้อสำคัญคือ กติกาของ ICD-10 ต้องการให้ลงสาเหตุของพยาธิสภาพนั้นในกลุ่ม external causes of morbidity and mortality (V01-Y98) เป็นบรรทัดต้นเหตุ (ล่างลงมา) เพราะจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการใช้อ้างอิงข้อมูลยิ่งกว่า

16. กลุ่ม external causes of morbidity and mortality (V01-Y98) เทียบเท่ากับ “พฤติการณ์การตาย” ซึ่งอาจมีผลทางกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะมีหมายเหตุกำกับไว้ในหนังสือรับรองการตายก็ตาม ดังนั้น เราสามารถทำตาม ICD-10 โดยไม่กระทบต่อข้อเท็จจริงทางกฎหมายได้ตามคำแนะนำในข้อต่อ ๆ ไปนี้

17. ให้ลง external causes of morbidity and mortality ตามความเป็นจริงที่ปรากฏชัด และสอดคล้องกับสำนวนการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนหรืออัยการแล้วแต่กรณี ที่ได้สรุปยืนยันแล้ว

18. กรณีที่ไม่ชัดเจน ให้ลงกว้าง ๆ เช่น พบศพคนเดินถนนถูกรถไม่ทราบชนิดชน โดยแน่ใจว่าถูกรถชนแน่นอน ไม่ได้ถูกทำร้ายหรือถูกกระทำอย่างอื่น ให้ลง pedestrian injured in nontraffic accident involving other and unspecified motor vehicles (V09.1) แต่ถ้าไม่แน่ใจเลยว่าศพบนถนน จะตกจากสะพานลอยหรือโดนรถชนหรือไม่ ให้เลือก unspecified event, undetermined intent (Y34) เป็นต้น

19. กรณีที่อาจจะเป็นการฆ่าตัวตายหรืออุบัติเหตุ เช่น กระโดดน้ำตายหรือตกน้ำตายเอง ซึ่งเป็นที่แน่ชัดว่าไม่ใช่คดีฆาตกรรมแล้ว เราอาจลงในหัวข้อ event of undetermined intent (Y10-Y34) ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าการตายนั้นมีผลประโยชน์ทางกฎหมายด้วย เช่น การทำประกันชีวิต หากฆ่าตัวตายจะไม่ได้รับประโยชน์ชดเชย จึงไม่ควรลงในหัวข้อที่เสี่ยงต่อความขัดแย้งกับญาติโดยไม่จำเป็น

20. การเลือกที่จะไม่ลง external causes of morbidity and mortality ก็อาจทำได้ แต่จะกระทบต่อข้อมูลของชาติ และการไม่ระบุเท่าที่จะทำได้เลยนั้น มีความหมายเทียบเท่ากับการลง event of undetermined intent (Y10-Y34)

21. สามารถค้นหารหัสโรคได้ง่ายๆ จาก <http://apps.who.int/classifications/icd10/browse/2010/en>

4.4 หลักการเขียนชื่อโรคเป็นภาษาไทยในหนังสือรับรองการตายสำหรับพิมพ์ลงในใบมรณบัตร



1. ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับรหัสโรคตาม ICD-10
2. มีความสำคัญในฐานะที่จะถูกบันทึกในเอกสารทางกฎหมายมหาชน และเป็นหลักฐานที่จะถูกใช้อ้างอิงก่อนแพทย์ย่อมต้องรับผิดชอบในทุกกรณี
3. ลงสาเหตุการตายตามที่ควรจะเป็น **ยกเว้น** โรคที่อาจจะทำให้ญาติผู้ตายเสียหายหรือลำบากใจ แพทย์สามารถเลี่ยงใช้คำกลาง ๆ ได้ เช่น เป็นโรคติดเชื้อเรื้อรัง (กรณี HIV) ขาดอากาศ (กรณีแขวนคอที่ญาติไม่ยอมเปิดเผย) เป็นต้น
4. กรณีที่เสียชีวิตจากโรคธรรมชาติ และลงสาเหตุเป็นกลุ่ม ill-defined and unknown causes of mortality ไม่ควรเขียนภาษาไทยว่า “**ไม่ทราบสาเหตุ**” เพราะอาจจะเกิดปัญหายุ่งยากต่อญาติผู้ตาย เช่น งานทะเบียนราษฎรปฏิเสธการออกใบมรณบัตร ทางวัดไม่กล้าจาปนกิจศพ เพราะกลัวว่าเป็นการตายอย่างมีเงื่อนไข หรือญาติบางคนอาจจะเกิดข้อสงสัยต่าง ๆ นานา ดังนั้นอาจลงเป็นอาการหรือรูปแบบการตายได้ เช่น “หัวใจล้มเหลว โดยมีปรากฏเหตุ” “ป่วยตายตามธรรมชาติ” “ป่วยไม่ทราบโรค” “เสียชีวิตจากโรคธรรมชาติ” “หัวใจหยุดเต้นเฉียบพลัน โดยไม่ทราบสาเหตุ” เพราะไม่เกี่ยวข้องกันกับ ICD-10
5. ลงสาเหตุหลักเพียงอย่างเดียวก็ได้ เช่น “**มะเร็งตับ**” อาจจะไม่ต้องขยายความว่า “**ของเสียคั่งจากตับวายจากโรคมะเร็งตับ**”
6. ถ้าเป็นสาเหตุหรือโรคที่เกี่ยวข้องกัน ให้เขียนให้กระชับเป็นวลีที่เข้าใจง่ายเพียงสั้น ๆ เช่น “**สมองฟกช้ำจากอุบัติเหตุจราจร**”

บทที่ 5

บาดแผลกระสุนปืนและวัตถุระเบิด

นายแพทย์ราชิต เทอดสุวรรณ

บาดแผลจากกระสุนปืนและวัตถุระเบิดสามารถพบได้มากขึ้นในการทำเวชปฏิบัติในปัจจุบัน ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากอัตราการเกิดของอาชญากรรมมากขึ้น ซึ่งทำให้แพทย์มีบทบาทให้การให้ความเห็น ในเรื่องบาดแผลหรือเหตุตายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นชั้นพนักงานสอบสวนหรือศาล

5.1 การแบ่งประเภทของปืน

การแบ่งประเภทของปืน สามารถแบ่งได้จากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็น แบ่งจากความเร็วของกระสุน ปากลำกล้องหรือแบ่งจากชนิดของลำกล้อง ซึ่งในที่นี้ใช้การแบ่งจากชนิดของลำกล้อง

1. ปืนชนิดที่มีเกลียวในลำกล้อง

เช่น ปืนลูกม่ ปืนกึ่งอัตโนมัติและอาวุธสงคราม ภายในลำกล้องของปืนเหล่านี้จะมีเกลียวอยู่ภายใน เกลียวเหล่านี้จะทำให้กระสุนเกิดการหมุน ส่งผลให้มีความแม่นยำมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งออกไปอีกได้ตามความเร็วของกระสุนที่ปากลำกล้อง

- ปืนพก มีความเร็วที่ปากลำกล้อง ประมาณ 300-360 เมตร/วินาที เป็นปืนที่พบได้บ่อยในการก่ออาชญากรรม กระสุนของปืนชนิดนี้มีหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นตะกั่วล้วนหรือมีโลหะทองแดงหุ้มตะกั่ว เพื่อเพิ่มความแข็งแรง

- ปืนไรเฟิลและปืนที่ใช้ในสงคราม ความเร็วปากลำกล้องประมาณ 450-1500 เมตรต่อวินาที การบาดเจ็บจากอาวุธเหล่านี้จะค่อนข้างรุนแรงและมีรายละเอียดมากกว่าแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปจะให้ความเห็น จึงควรส่งให้แพทย์นิติเวชประเมิน

2. ปืนชนิดที่ไม่มีเกลียวในลำกล้อง




เช่น ปืนลูกซองหรือปืนไทยประดิษฐ์ ปืนปากกา ปืนแก๊ป กระสุนของปืนชนิดนี้มักทำปลอกจากพลาสติก โดยบรรจุลูกตะกั่ว (ลูกปราย) ไว้ภายใน ซึ่งอาจมีลูกปรายหลายลูกหรือมีเพียงลูกเดียวก็ได้ โดยมีหมอนรองกระสุนกั้นระหว่างลูกปรายและดินปืน เมื่อยิงออกไปหมอนรองกระสุนจะออกไปพร้อมกับลูกปราย ซึ่งอาจพบบาดแผลจากหมอนรองกระสุนดังกล่าว ทำให้ช่วยประเมินระยะยิงได้

5.2 การประเมินในเรื่องบาดแผลจะแบ่งจากชนิดของกระสุน


กระสุนปืนลูกโดด โดยมากมักถูกยิงจากปืนชนิดที่ลำกล้องมีเกลียว

กระสุนปืนลูกปราย มักถูกยิงออกจากปืนชนิดที่ไม่มีเกลียวในลำกล้อง เช่น ปืนลูกซอง

ตารางที่ 5.1 แสดงระยะยิง ลักษณะบาดแผลทางเข้าและบาดแผลทางออกจากปืนลูกโดด (Gunshot wound)

ปืนลูกโดด [Gunshot wound]		
ระยะยิง	บาดแผลทางเข้า	บาดแผลทางออก
ระยะประชิด [contact] 	<ul style="list-style-type: none"> - บาดแผลกลมหรือรี อาจเป็นแฉก หรือรูปดาว หากยิงในบริเวณที่กระดูกรองรับเช่น ศีรษะ ออก - รอยถลอกรอบบาดแผล [abrasion collar] - คราบเขม่าดินปืนในบาดแผล หากเป็นระยะเกือบประชิดจะพบคราบเขม่ารอบ ๆ บาดแผล - รอยแผลประทับปากกระบอกปืน [muzzle imprint] - ขนาดบาดแผลจะใกล้เคียงกับขนาดกระสุนปืน 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปร่างไม่แน่นอน - อาจพบเศษอวัยวะที่แผล - มักมีขนาดใหญ่กว่าบาดแผลทางเข้า
ระยะใกล้ [close-range/intermediate] 	<ul style="list-style-type: none"> - บาดแผลกลมหรือรี - รอยถลอกรอบบาดแผล [abrasion collar] - รอยสักดินปืน [powder tattooing] เป็นจุดดำเล็ก ๆ ฝังในผิวหนังรอบบาดแผล พบในระยะ 12-18 นิ้ว - เขม่าควันจากการยิง [shoot] พบในระยะไม่เกิน 6 นิ้ว - รอยไหม้ พบในระยะ 2-6 นิ้ว 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปร่างไม่แน่นอน - อาจพบเศษอวัยวะที่แผล - มักมีขนาดใหญ่กว่าบาดแผลทางเข้า
ระยะไกล [distance range] 	<ul style="list-style-type: none"> - บาดแผลกลมหรือรี - รอยถลอกรอบบาดแผล [abrasion collar] - ไม่พบ shoot, powder tattooing 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปร่างไม่แน่นอน - อาจพบเศษอวัยวะที่แผล - มักมีขนาดใหญ่กว่าบาดแผลทางเข้า

ตารางที่ 5.2 แสดงระยะยิง ลักษณะบาดแผลทางเข้าและบาดแผลทางออกจากปืนลูกปราย (Shotgun Wound)

ปืนลูกปราย [Shotgun Wound]		
ระยะยิง	บาดแผลทางเข้า	บาดแผลทางออก
ระยะประชิด [contact] 	<ul style="list-style-type: none"> - มักมีรูกระสุนเพียง 1 รู ค่อนข้างกลม - หากเป็นบาดแผลทางเข้าบริเวณศีรษะจะมีการฉีกขาดของเนื้อเยื่อและกระดูกค่อนข้างมาก - พบคราบเขม่าภายในบาดแผลหรือบริเวณแผล 	<ul style="list-style-type: none"> - อาจพบแผลจากการทะลุผิวหนังของลูกปรายบางลูก เป็นแผลขนาดเล็กรูปร่างไม่แน่นอน - อาจพบหมอนรองกระดูกในบาดแผล

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

ปืนลูกปราย [Shotgun Wound]		
ระยะยิง	บาดแผลทางเข้า	บาดแผลทางออก
ระยะใกล้ [close-range] ระยะประมาณ 1 หลา	- มักพบบาดแผลทางเข้าขนาดใหญ่เพียง 1 รู กลุ่มลูกปรายอาจทำให้เป็นโพรงขอบไม่เรียบ	- อาจพบแผลจากการทะลุผิวหนัง ของลูกปรายบางลูก เป็นแผล ขนาดเล็กรูปร่างไม่แน่นอน
ระยะปานกลาง [intermediate range] ระยะประมาณ 1-3 หลา 	- พบบาดแผลทางเข้าขนาดใหญ่เพียง 1 รู และมีรูจากลูกปรายที่กระจายออกไปโดยรอบ อาจจะพบรอยถลอกที่เกิดจากหมอนรอง กระสุนมากระแทก	- กระสุนบางส่วนอาจจะหลุดออกไป และบางส่วนตุงที่ผิวหนัง
ระยะไกล [distance range] เกินกว่า 3 หลา	- พบรูขนาดเล็กใกล้เคียงกันหลายรู และ อาจพบรอยถลอกจากหมอนรองกระสุนได้ (รอยกระแทกนี้พบในระยะ 2-5 เมตร)	- กระสุนส่วนใหญ่ฝังในร่างกาย หรือตุงที่ผิวหนัง

* ภาพจาก 1. Gunshot Wounds: Practical Aspects of Firearms, Ballistics, and Forensic Techniques", Vincent J.M. DiMaio, 1999
2. Figure 7.25 David Dolinak EW, Emma O. Lew. Forensic Pathology Principles and Practice. 1 ed. China: Elsevier Academic Press; 2005.,p.170

5.3 ประเด็นที่ต้องพิจารณาในเรื่องบาดแผลกระสุนปืน

1. บาดแผลนั้นเกิดจากกระสุนปืนหรือไม่
2. หากเป็นบาดแผลกระสุนปืน เป็นบาดแผลทางเข้าหรือทางออก
3. ชนิดและขนาดของกระสุนปืน
4. ระยะยิง
5. ทิศทางของกระสุนปืนที่เข้าสู่ร่างกาย
6. สาเหตุและพฤติการณ์การตาย

ซึ่งในข้อ 1, 2, 3 และ 4 นั้น สามารถประเมินคร่าว ๆ ได้ตามตารางข้างต้น ส่วนทิศทางของกระสุนปืนนั้น หากมีทางเข้าและทางออกของกระสุนก็พอประเมินได้ แต่อาจมีความผิดพลาดได้หากไม่ได้ตรวจภายในร่างกาย ส่วนในเรื่องสาเหตุการตายนั้นแพทย์สามารถประเมินได้ไม่ยาก แต่เรื่องพฤติการณ์การตาย ต้องมีการรวบรวมรายละเอียดหลักฐานต่าง ๆ เพื่อมาประกอบกัน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.3 แสดงพฤติการณ์การตายจากหลักฐานประกอบต่าง ๆ

	การฆ่าตัวตาย	ฆาตกรรม
ตำแหน่ง	ขมับ หน้าผาก เพดานปาก คาง อกซ้าย	ตำแหน่งใดก็ได้
ระยะยิง	ระยะประชิดหรือระยะใกล้	โดยทั่วไปมักเป็นระยะไกล แต่สามารถพบระยะใกล้หรือประชิดก็ได้
จำนวนนัดที่ยิง	มักจะ 1 นัด	มักจะมากกว่า 1 นัด
ทิศทาง	ทิศทางที่สามารถกระทำได้	-
ตำแหน่งของปืน	มักอยู่ในมือ หรือใกล้ ๆ ศพ	มักหายไป

5.4 ข้อควรปฏิบัติเมื่อพบบาดแผลกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิด

1. ประเมินบาดแผล ขนาดของกระสุนปืน ระยะยิง ทิศทางของกระสุนปืนที่เข้าสู่ร่างกาย สาเหตุ และพฤติการณ์การตาย
2. ควรส่งศพเพื่อชันสูตร และหากเป็นผู้ป่วยควรถ่ายภาพและบันทึกการบาดเจ็บอย่างละเอียด ร่วมกับปรึกษาแพทย์นิติเวช (หากทำได้)
3. หากเคลื่อนย้ายศพมายังโรงพยาบาล ควรทำการเอกซเรย์บริเวณบาดแผลและบริเวณข้างเคียงไว้
4. ในกรณีที่ต้องนำกระสุนออกจากร่าง ไม่ควรใช้ forceps โลหะ เพื่อป้องกันการเกิดรอยที่จะรบกวนการตรวจหาพยานหลักฐานจากกระสุนปืน

5.5 บาดแผลจากวัตถุระเบิด

การบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากวัตถุระเบิดเกิดได้จากหลายปัจจัย ได้แก่

1. แรงระเบิด อวัยวะส่วนที่จะได้รับอันตรายจากแรงระเบิดมากที่สุด คือ ส่วนที่สัมผัสกับบรรยากาศมากที่สุด คือ ปอด ลำไส้ อวัยวะที่ค่อนข้างเป็นเนื้อเดียวกัน เช่น ตับ กล้ามเนื้อ แรงระเบิดอาจทะลุผ่านไปได้
 2. สะเก็ดระเบิด
 3. วัตถุใกล้เคียงที่กระเด็นมากระแทกร่างกาย
 4. ความร้อนจากการระเบิด
 5. การบาดเจ็บอื่นที่เกี่ยวข้องกับการระเบิด เช่น การตกจากที่สูง
- ลักษณะของการบาดเจ็บจากระเบิด ได้แก่ บาดแผลฉีกขาดขอบไม่เรียบจำนวนมาก มีขนาดและรูปร่างที่หลากหลาย บาดแผลถลอกหรือฟกช้ำ ก็สามารถพบได้ทั่วไป อาจมีเศษดิน เศษฝุ่น ที่ถูกแรงระเบิดทำให้เข้ามาฝังในผิวหนัง หากมีเศษวัสดุขนาดเล็กจำนวนมากทำให้เกิดแผลฉีกขาดเป็นกลุ่ม ๆ มีลักษณะที่เรียก peppering ได้นอกจากนี้ สามารถพบบาดแผลที่เกิดจากการถูกความร้อนในการระเบิดได้เช่นกัน

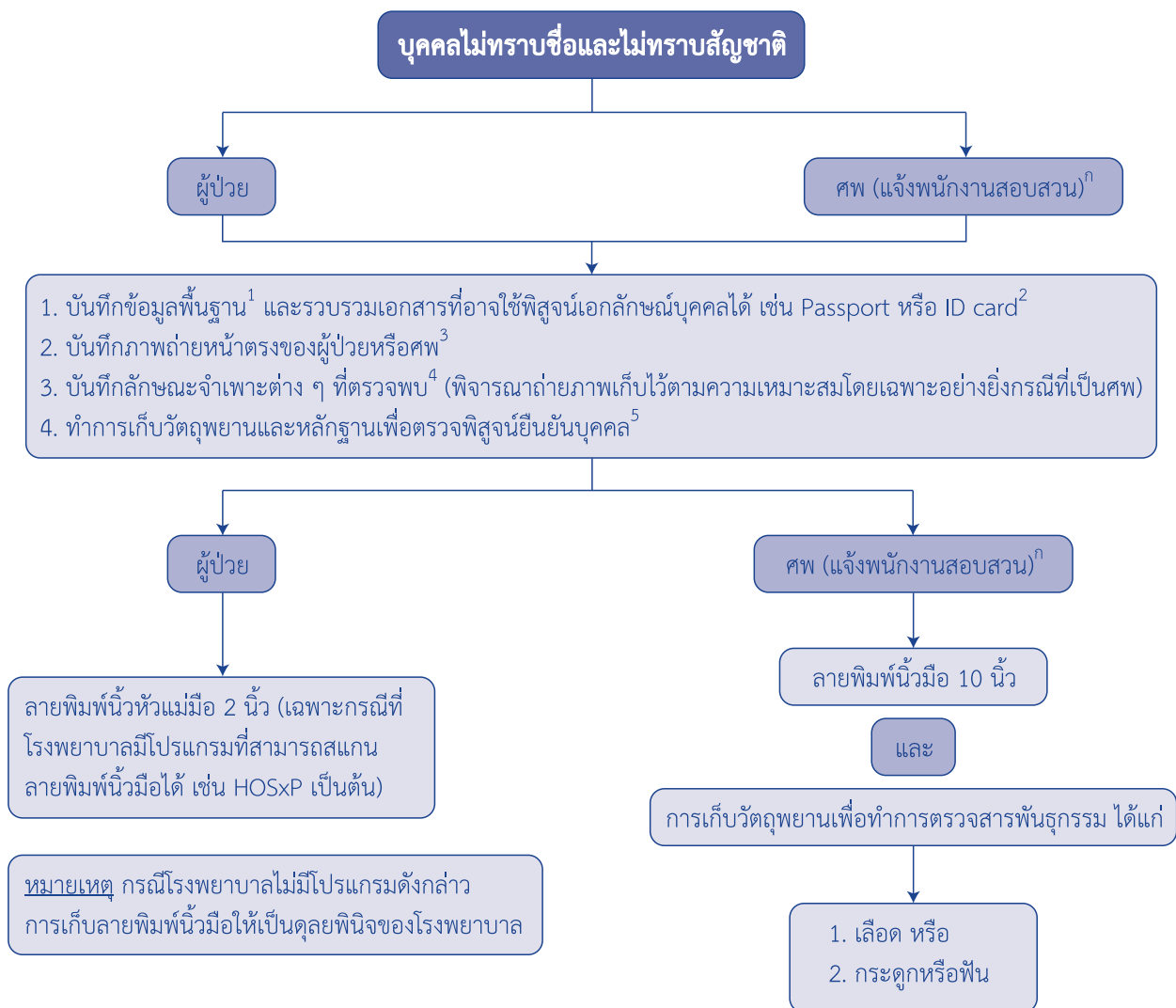
บทที่ 6

การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (Identification)

นายแพทย์พีรยุทธ เฟื่องฟู่ง

การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (Identification) คือ การพิสูจน์ศพหรือชิ้นส่วนของศพว่าเป็นใครหรือของบุคคลใดนั้น เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลของผู้สูญหายกับข้อมูลที่พบจากศพ และพิสูจน์โดยวิธีวิทยาศาสตร์ (Scientific method) โดยมีแนวทางการตรวจ ดังต่อไปนี้

แนวทางการตรวจเพื่อพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและการเก็บวัตถุพยานและหลักฐาน



¹ การแจ้งพนักงานสอบสวน เป็นไปตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ลักษณะ 10 บทที่ 2 การชันสูตรพลิกศพที่ไม่ทราบว่าเป็นผู้ตาย

¹⁻⁵ คู่มือการบันทึกและการเก็บวัตถุพยานตามแนวทางด้านล่าง

6.1 กรณีผู้ป่วยไม่ทราบชื่อและไม่ทราบสัญชาติ

การบันทึกข้อมูลเวชระเบียนและการเก็บวัตถุพยานและหลักฐาน

1. บันทึกข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ HN, ชื่อ-นามสกุล, เพศ, อายุ, เชื้อชาติ (ชาวตะวันตก, ชาวเอเชีย หรือชาวแอฟริกา), สถานที่อยู่ เท่าที่จะสามารถระบุได้, ญาติ, สถานที่อยู่ของญาติ และเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ (กรณีมีญาตินำส่งโรงพยาบาล)

2. รวบรวมเอกสารที่สามารถใช้พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลของผู้ป่วย ได้แก่ หนังสือเดินทาง (Passport), บัตรประจำตัวประชาชน (ID card) หรือบัตรประจำตัวที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน, หลักฐานการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว เป็นต้น รวมถึงบันทึกรายละเอียดของเอกสารดังกล่าวไว้ในเวชระเบียน และสำเนาเอกสารดังกล่าวติดไว้กับเวชระเบียนด้วย

3. ถ่ายภาพหน้าตรง (โดยอย่างน้อยต้องระบุตัวเลข HN กำกับไว้กับภาพถ่าย และระบุวันที่ทำการถ่ายรูป)

- กรณีที่โรงพยาบาลมีโปรแกรมที่สามารถทำการถ่ายภาพหน้าตรงของผู้ป่วยได้ ได้แก่ HOSxP ให้ทำการถ่ายภาพตามที่โปรแกรมกำหนดไว้

4. บันทึกลักษณะจำเพาะต่าง ๆ ที่ตรวจพบ ได้แก่ ส่วนสูง (เซนติเมตร หรือนิ้วฟุต), รอยตำหนิตัดตัว, แผลเป็นและแผลเป็นผ่าตัดเก่า (หากระบุได้ว่าน่าจะเป็นการผ่าตัดชนิดใดให้ระบุด้วย), ลักษณะความพิการหรือลักษณะพิเศษที่แปลกประหลาด, รอยสักหรือลายสัก และเสื้อผ้า รวมถึงเครื่องประดับ ไว้ในเวชระเบียน

- โดยการบันทึกรอยตำหนิ, แผลเป็นและแผลเป็นผ่าตัด, ลักษณะความพิการหรือลักษณะพิเศษที่แปลกประหลาด, รอยสักหรือลายสัก, เสื้อผ้ารวมถึงเครื่องประดับ ให้ระบุว่ามีลักษณะอย่างไร (เช่น มีขนาดเท่าไร, มีรูปร่างอย่างไร เป็นต้น) และอยู่ที่บริเวณใดของร่างกาย

- สำหรับเสื้อผ้า รวมถึงเครื่องประดับ หากจำเป็นต้องถอดและเก็บรวบรวมออกจากตัวผู้ป่วย ให้ทำการถอดและเก็บรวบรวมใส่ถุงกระดาษหรือถุงพลาสติก โดยทำการเก็บแยกแต่ละชิ้นใส่ในแต่ละถุง (ไม่ใส่รวมกันไว้ในถุงเดียวกัน) และให้ทำการบันทึกชนิดของเสื้อผ้าและเครื่องประดับ, ตัวเลข HN, วันและเวลาที่ทำการเก็บ, ผู้ที่ทำการเก็บ และตำแหน่งของร่างกายที่ถอดออกมา เช่น แหวนถอดมาจากนิ้วนางมือซ้าย เป็นต้น ติดไว้กับถุงที่เก็บเสื้อผ้าและเครื่องประดับดังกล่าว

- การถ่ายภาพลักษณะจำเพาะต่าง ๆ ดังกล่าวเก็บไว้เป็นหลักฐาน ให้เป็นดุลยพินิจของแต่ละโรงพยาบาล

5. ทำการเก็บวัตถุพยานและหลักฐานเพื่อตรวจพิสูจน์ยืนยันบุคคล (Positive Identification)

- การเก็บลายพิมพ์นิ้วมือ ให้ทำการเก็บเฉพาะกรณีที่โรงพยาบาลมีโปรแกรมที่สามารถสแกนลายพิมพ์นิ้วมือได้ เช่น HOSxP เป็นต้น โดยทำการสแกนลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือ จำนวน 2 นิ้ว (ขวาและซ้าย) เก็บไว้ในโปรแกรมเวชระเบียน

- หากกรณีไม่มีนิ้วหัวแม่มือ ให้ทำการสแกนลายพิมพ์นิ้วมือนิ้วถัดไป ได้แก่ นิ้วชี้, นิ้วกลาง, นิ้วนาง และนิ้วก้อย ตามลำดับ ให้ครบจำนวน 2 นิ้ว

- สำหรับกรณีโรงพยาบาล ไม่มีโปรแกรมที่สามารถสแกนลายพิมพ์นิ้วมือได้ การเก็บลายพิมพ์นิ้วมือให้เป็นดุลยพินิจของโรงพยาบาล

6.2 กรณีศพไม่ทราบชื่อและไม่ทราบสัญชาติ



การบันทึกข้อมูลเวชระเบียนและการเก็บวัตถุพยานและหลักฐาน

1. **บันทึกข้อมูลพื้นฐาน** ได้แก่ HN, ชื่อ-นามสกุล, เพศ, อายุ, เชื้อชาติ (ชาวตะวันตก, ชาวเอเชีย หรือชาวแอฟริกา), สถานที่อยู่ เเท่าที่จะสามารถระบุได้, ญาติ, สถานที่อยู่ของญาติ และเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ (กรณีมีญาติ), สถานที่พบศพ, วันและเวลาที่พบศพ, ผู้ที่พบศพ และสถานที่ตำรวจหรือตำรวจท้องถิ่นที่พบศพ

2. **รวบรวมเอกสารที่สามารถใช้พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลของศพ** ได้แก่ หนังสือเดินทาง (Passport), บัตรประจำตัวประชาชน (ID card) หรือบัตรประจำตัวที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน, หลักฐานการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว เป็นต้น รวมถึงบันทึกรายละเอียดของเอกสารดังกล่าวไว้ในเวชระเบียน และสำเนาเอกสารดังกล่าวติดไว้กับเวชระเบียนด้วย

3. **ถ่ายภาพหน้าตรง** (โดยอย่างน้อยต้องระบุตัวเลข HN กำกับไว้กับภาพถ่าย และระบุวันที่ทำการถ่ายรูป)

4. **บันทึกลักษณะจำเพาะต่าง ๆ ที่ตรวจพบ** ได้แก่ ส่วนสูง (เซนติเมตร หรือนิ้วฟุต), รอยตำหนิตัดตัว, แผลเป็นและแผลเป็นผ่าตัดเก่า (หากระบุว่าน่าจะเป็นการผ่าตัดชนิดใดให้ระบุด้วย), ลักษณะความพิการหรือลักษณะพิเศษที่แปลกประหลาด, รอยสักหรือลายสัก และเสื้อผ้า รวมถึงเครื่องประดับ

- โดยการบันทึกรอยตำหนิ, แผลเป็นและแผลเป็นผ่าตัด, ลักษณะความพิการหรือลักษณะพิเศษที่แปลกประหลาด, รอยสักหรือลายสัก, เสื้อผ้ารวมถึงเครื่องประดับ ให้ระบุว่ามีลักษณะอย่างไร (เช่น มีขนาดเท่าไร, มีรูปร่างอย่างไร เป็นต้น) และอยู่ที่บริเวณใดของร่างกาย

- สำหรับเสื้อผ้า รวมถึงเครื่องประดับ ให้ถอดและเก็บรวบรวมออกจากตัวผู้ป่วย โดยทำการถอดและเก็บรวบรวมใส่ถุงกระดาษหรือถุงพลาสติก โดยทำการเก็บแยกแต่ละชิ้นใส่ในถุงแต่ละถุง (ไม่ใส่รวมกันไว้ในถุงเดียวกัน) และให้ทำการบันทึกชนิดของเสื้อผ้าและเครื่องประดับ, ตัวเลข HN, วันและเวลาที่ทำการเก็บ, ผู้ที่ทำการเก็บ และตำแหน่งของร่างกายที่ถอดออกมา เช่น แขนงถอดมาจากนิ้วนางมือซ้าย เป็นต้น ติดไว้กับถุงที่เก็บเสื้อผ้าและเครื่องประดับดังกล่าว และทำการเก็บไว้คู่กันกับศพ

- ลักษณะจำเพาะต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ควรทำการถ่ายภาพเก็บไว้เป็นหลักฐาน

หมายเหตุ การบันทึกข้อมูลข้างต้น สามารถทำได้ 2 วิธี คือ บันทึกไว้ในเวชระเบียนโดยตรง หรือบันทึกไว้ในแบบฟอร์มรายงานศพไม่ทราบชื่อ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (แบบฟอร์มที่ 1) หรือแบบฟอร์มบันทึกรายละเอียดศพไม่ทราบชื่อตามมาตรฐานการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (DVI Form: Disaster Victim Identification form) (แบบฟอร์มที่ 2) และแนบไว้กับเวชระเบียน

5. ทำการเก็บวัตถุพยานและหลักฐานเพื่อตรวจพิสูจน์ยืนยันบุคคล (Positive Identification)

5.1 **การเก็บลายพิมพ์นิ้วมือ** ให้ทำการพิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือ 10 นิ้ว เก็บไว้ในแบบพิมพ์ลายนิ้วมือสำหรับศพ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2543 โดย

- การพิมพ์ลายนิ้วมือให้จัดทำลงบนแบบพิมพ์ลายนิ้วมือสำหรับศพ ตามแบบทำระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2543 (ตามแบบฟอร์มที่ 3)

- ให้ทำการระบุตัวเลข HN และวันที่ทำการพิมพ์ลายนิ้วมือ กำกับไว้ในแบบพิมพ์ลายนิ้วมือ

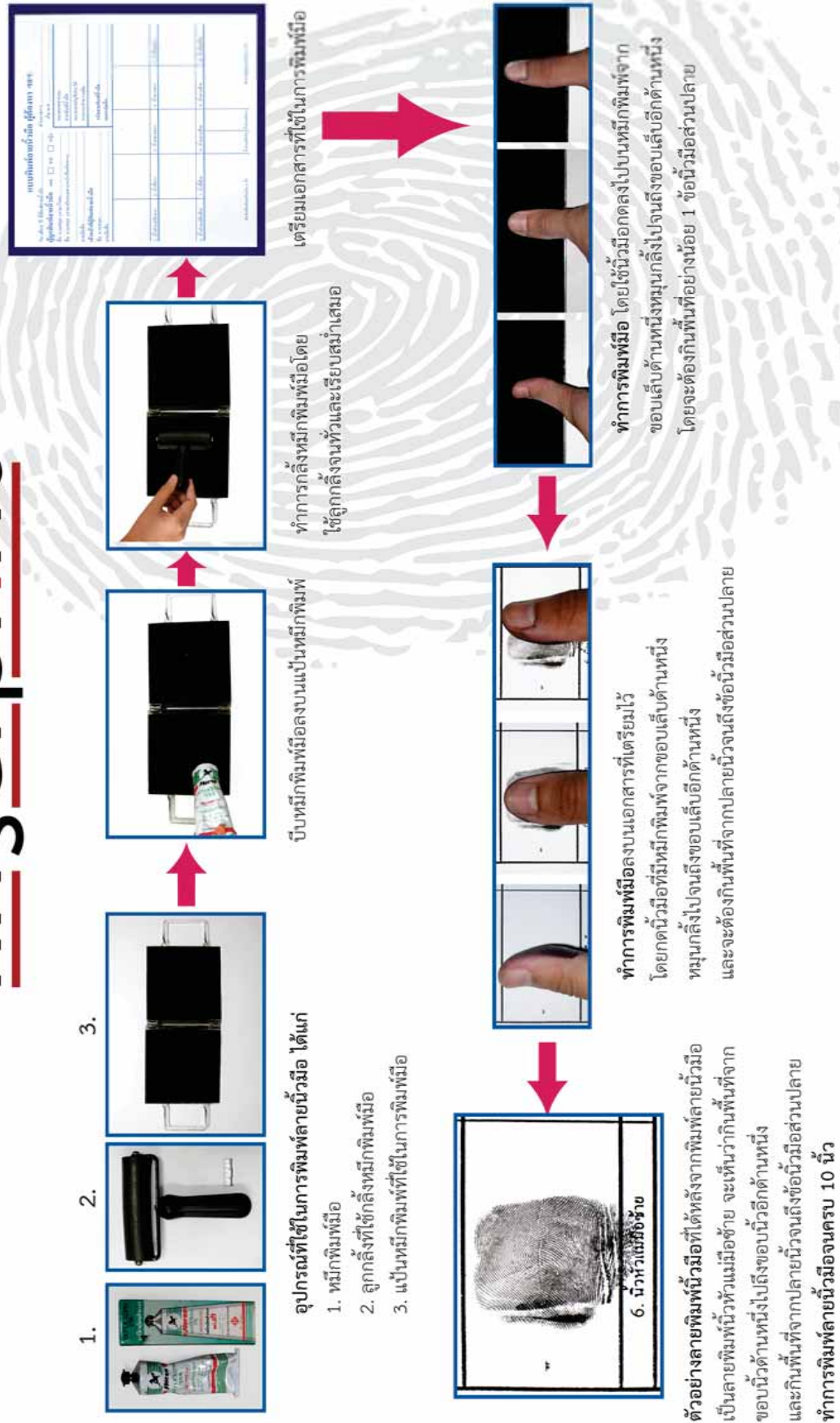
- การพิมพ์ลายนิ้วมือ ให้ใช้หมึกสีดำ หากเป็นไปได้ให้ใช้หมึกสำหรับพิมพ์ลายนิ้วมือโดยเฉพาะ

- การพิมพ์ลายนิ้วมือ ต้องให้ปรากฏลายเส้นชัดเจนสมบูรณ์ โดยให้เป็นลายเส้นของข้อปลายแต่ละนิ้ว และจากขอบเล็บด้านหนึ่งไปถึงขอบเล็บอีกด้านหนึ่ง

- เก็บลายพิมพ์นิ้วมือที่พิมพ์ไว้แล้ว แยกเก็บไว้แฟ้มต่างหาก เก็บไว้เป็นระยะเวลา 20 ปี การพิมพ์ลายนิ้วมือ สามารถดูแผนภาพการพิมพ์ลายนิ้วมือได้ ดังภาพที่ 6.1

ภาพที่ 6.1 แสดงภาพการพิมพ์ลายนิ้วมือ

fingerprint

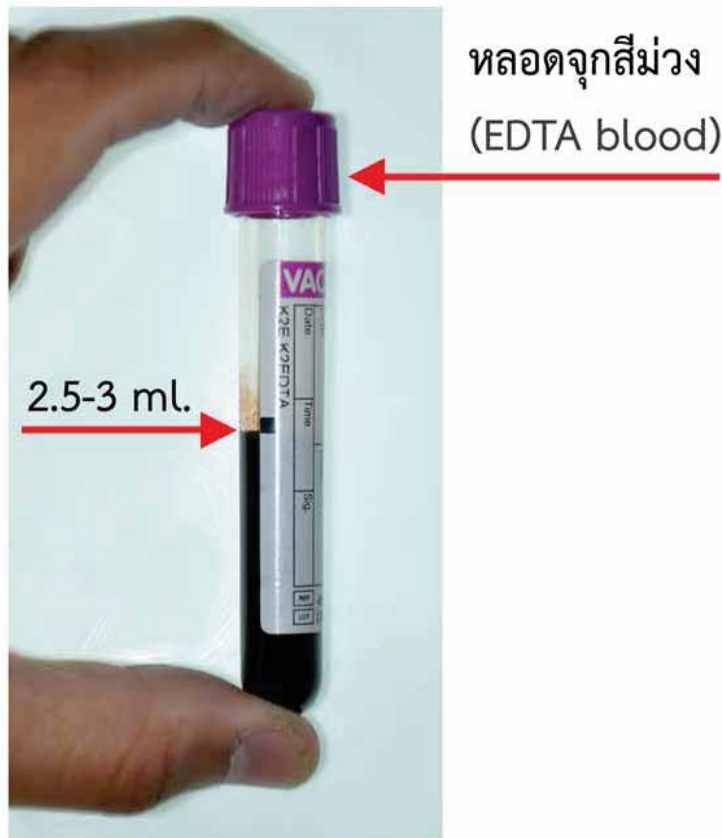


5.2 การเก็บวัตถุดิบเพื่อทำการตรวจหาสารพันธุกรรม ทำได้ 2 วิธี คือ

5.2.1 เลือด การเก็บเลือดเพื่อตรวจหาสารพันธุกรรม ใช้ในกรณีที่ศพดังกล่าวเสียชีวิตมาแล้วไม่เกิน 24 ชั่วโมง หรือยังไม่พบลักษณะของการเน่า โดยการเก็บเลือดเพื่อส่งตรวจหาสารพันธุกรรม โดยสามารถเลือกปฏิบัติวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

- 1) เจาะเลือดปริมาณ 2.5-3 ml ใส่ลง EDTA tube (หลอดเก็บเลือดฝาจุกสีม่วง) ดังภาพที่ 6.2

ภาพที่ 6.2 แสดงภาพ EDTA tube (หลอดเก็บเลือดฝาจุกสีม่วง)

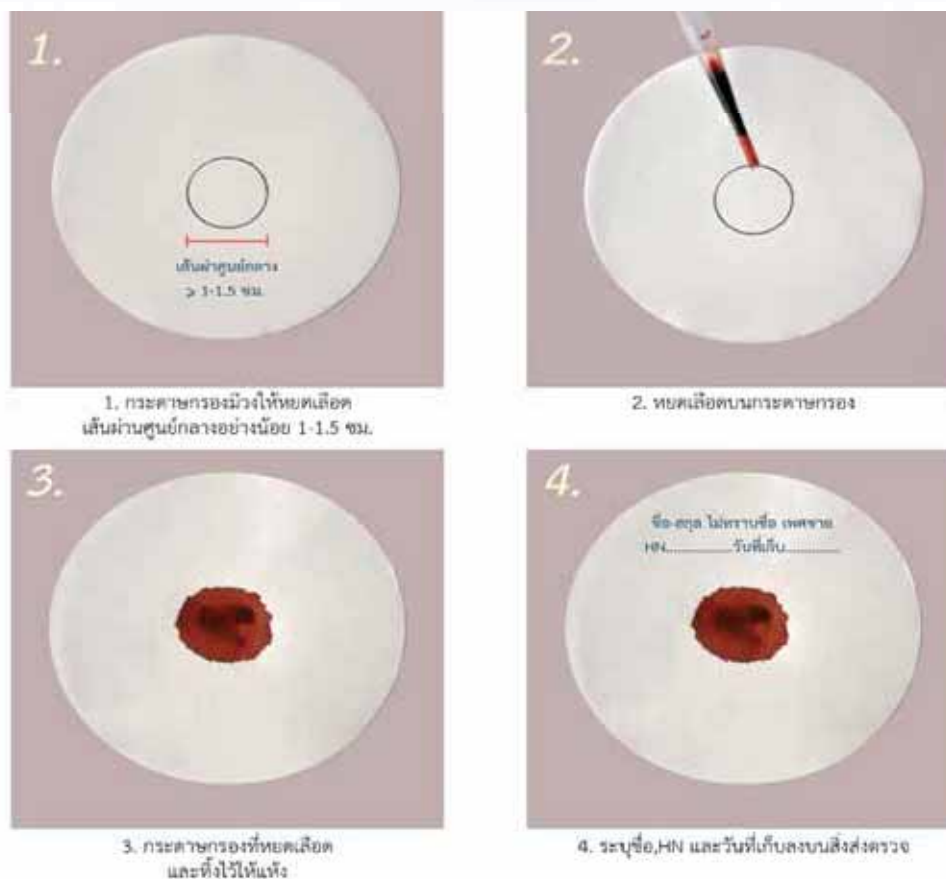


ทำการระบุตัวเลข HN, ชื่อ-นามสกุลเท่าที่ทราบ, เพศ, อายุ, วันที่ทำการเก็บเลือดและผู้ทำการเก็บเลือด กำกับไว้ที่หลอดเก็บเลือด และเก็บไว้ในตู้เย็นอุณหภูมิ 4°C (ในกรณีที่จะทำการเก็บไว้ไม่เกิน 5-7 วัน) หรือเก็บไว้ในตู้แช่แข็งอุณหภูมิ -20°C (ในกรณีที่จะทำการเก็บไว้นานเป็นเดือนหรือเป็นปี)

2) หยดเลือดใส่กระดาษกรอง ประมาณอย่างน้อย 2-3 หยด ให้ได้เส้นผ่านศูนย์กลางของหยดเลือดบนกระดาษกรองประมาณ 1-1.5 ซม. ดังภาพที่ 6.3 ทิ้งไว้ให้แห้งที่อุณหภูมิห้อง อย่างน้อย 3 ชั่วโมง หรือทิ้งไว้ให้แห้งข้ามคืน (overnight) โดยหลีกเลี่ยงการโดนแสงแดดและไม่ควรใช้ลมร้อนเป่า เช่น ไดร์เป่าผมเป่า

ข้อแนะนำ เนื่องจากโรงพยาบาลทั่วไป มีกระดาษซับเลือดที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างจากทารกแรกเกิดในการตรวจคัดกรองทารกแรกเกิดเพื่อป้องกันภาวะปัญญาอ่อนจากภาวะต่อมไทรอยด์ทำงานบกพร่องและโรคฟีนิลคีโตนูเรียอยู่ ซึ่งกระดาษซับเลือดดังกล่าว (ภาพที่ 6.4) สามารถนำมาใช้ในการเก็บเลือดเพื่อตรวจหาสารพันธุกรรมได้ จึงแนะนำให้ทำการเก็บเลือดลงบนกระดาษซับเลือดดังกล่าวแทนได้

ภาพที่ 6.3 แสดงภาพการหยดเลือดใส่กระดาษกรอง



ภาพที่ 6.4 แสดงภาพกระดาษซับเลือดที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างจากทารกแรกเกิดซึ่งใช้แทนกระดาษกรอง

กระดาษกรองซับเลือดสำหรับ ตัวอย่างจากทารกแรกเกิด

โครงการตรวจกรองทารกแรกเกิด
เพื่อป้องกันภาวะปัญญาอ่อนภาวะค่อม
ไทโรซีนเกินพร่องและเหินชนิดคิโคนยูเรีย

สภานพยาบาล..... Lab No.

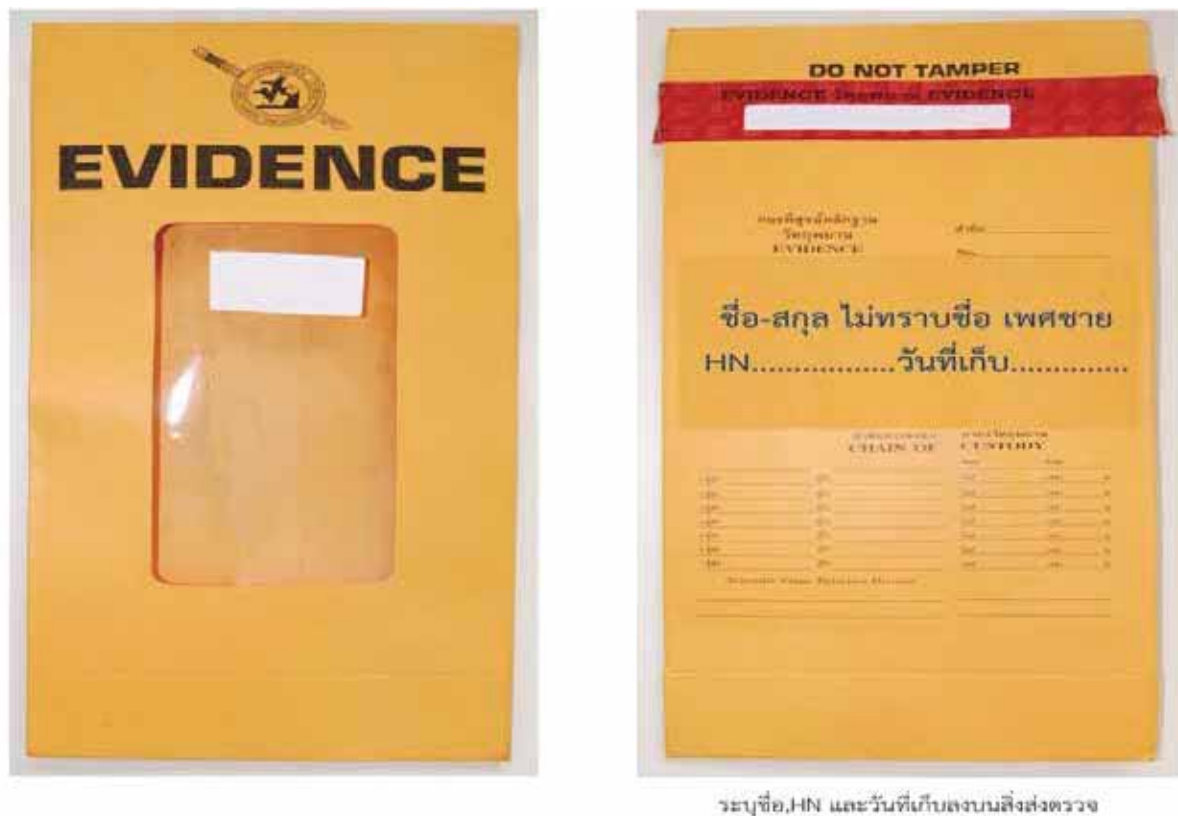
ชื่อ-นามสกุล ทารก.....
HN.....
(หรือคิสติกเกอร์)

วันเดือนปีเกิด..... เวลา.....
วันที่เจาะเลือด..... เวลา.....

จากนั้นเก็บกระดาศกรองที่แห้งแล้วใส่ซองกระดาศ ดังภาพที่ 6.5 ทำการระบุตัวเลข HN, ชื่อ-นามสกุลเท่าที่ทราบ, เพศ, อายุ, วันที่ทำการเก็บเลือด และผู้ทำการเก็บเลือด ดังภาพที่ 6.6 กำกับไว้ที่กระดาศกรอง และซองกระดาศ จากนั้นเก็บไว้ในที่แห้งที่ใส่สารดูดความชื้น เช่น ซิลิกาเจล (Silica gel) ดังภาพที่ 6.7 หรือเทียบเท่า หรือเก็บไว้ในตู้ควบคุมความชื้น (Desiccator) ดังภาพที่ 6.8 เก็บไว้เป็นระยะเวลา 20 ปี

หมายเหตุ ไม่ควรเก็บสิ่งส่งตรวจไว้ในถุงพลาสติก เนื่องจากอาจมีการเสียสภาพจากการขึ้นราได้ง่าย สำหรับการระบุสิ่งส่งตรวจ ให้ระบุลงบนทั้งที่หลอดเก็บเลือด หรือกระดาศกรอง และภาชนะใส่หลอดเก็บเลือด หรือซองกระดาศสำหรับเก็บเลือดบนกระดาศกรอง

ภาพที่ 6.5 แสดงภาพซองกระดาศสำหรับเก็บเลือดบนกระดาศกรอง



ระบุชื่อ,HN และวันที่เก็บลงบนสิ่งส่งตรวจ

ภาพที่ 6.6 แสดงภาพการระบุข้อมูลลงบนสิ่งส่งตรวจ

ชื่อ-นามสกุล..... เพศ.....
HN..... อายุ.....
วันที่ทำการเก็บ.....
ผู้ทำการเก็บ.....

ภาพที่ 6.7 แสดงภาพสารดูดความชื้น ซิลิกาเจล (Silica gel)



ภาพที่ 6.8 แสดงภาพตู้ควบคุมความชื้น (Desiccator)



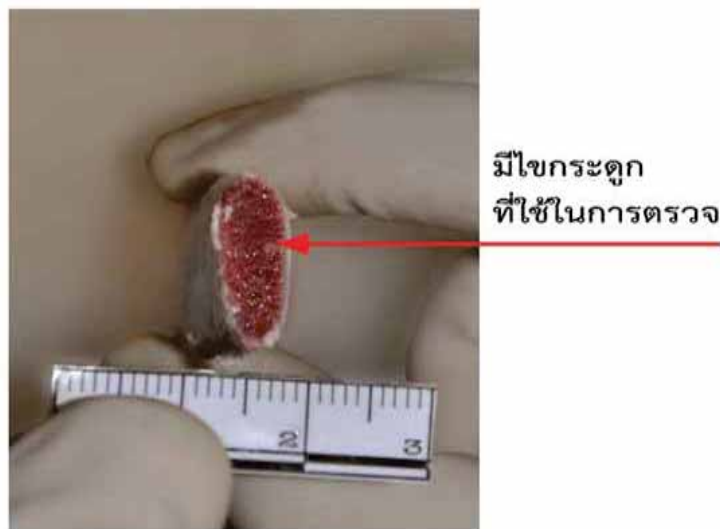
5.2.2 กระดูกหรือฟัน การเก็บกระดูกหรือฟันเพื่อนำไปตรวจหาสารพันธุกรรม ใช้ในกรณีที่ศพดังกล่าวเสียชีวิตมาแล้วมากกว่า 24 ชั่วโมง หรือตรวจพบลักษณะของการเน่าแล้ว หรือมีสภาพเน่ามากจนเหลือแต่โครงกระดูก ให้เลือกเก็บสิ่งส่งตรวจอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อไปนี้

- กระดูกอ่อนซี่โครง (Costal cartilage) หรือกระดูกซี่โครง (Rib) ขนาดยาวอย่างน้อย 3-5 ซม. โดยใช้กระดูกซี่โครงซี่ใดก็ได้ ดังภาพที่ 6.9 และ 6.10

ภาพที่ 6.9 แสดงภาพกระดูกอ่อนซี่โครง (Costal cartilage)



ภาพที่ 6.10 แสดงภาพกระดูกซี่โครง (Rib)



- กระดูกต้นขา (Femur) ขนาดยาวอย่างน้อย 3-5 ซม. ตำแหน่งตรงกลางกระดูกต้นขา
- ฟันกรามอย่างน้อย 1-2 ซี่ (โดยต้องเป็นฟันที่ไม่มีพยาธิสภาพ และไม่ผ่านการทำฟัน

หรือมีวัสดุอุดฟัน)

ทำความสะอาดสิ่งส่งตรวจ และทิ้งไว้ให้แห้งที่อุณหภูมิห้องอย่างน้อย 3 ชั่วโมง หรือทิ้งไว้ให้แห้งข้ามคืน (overnight) โดยหลีกเลี่ยงการโดนแสงแดดและไม่ควรใช้ลมร้อนเป่า เช่น ไดร์เป่าผมเป่าและเก็บไว้ในตู้แช่แข็งอุณหภูมิ -20°C เก็บไว้เป็นระยะเวลา 20 ปี

หมายเหตุ การบันทึกข้อมูล และการเก็บวัตถุดิหายดังกล่าวข้างต้นในโรงพยาบาล ควรทำเป็นทะเบียนแยกต่างหาก และสามารถทวนสอบได้ โดยทำการบันทึก HN ชื่อ-นามสกุลของศพ เพศ อายุ เชื้อชาติ (เท่าที่ทราบ) วันที่ทำการตรวจศพ วันที่ทำการเก็บวัตถุดิหาย วันที่ทำการส่งศพออกจากโรงพยาบาล วันที่ทำการส่งต่อวัตถุดิหาย ผู้รับส่งต่อศพและวัตถุดิหาย (ชื่อพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบ) แพทย์ผู้รับผิดชอบ และผู้ทำการบันทึกข้อมูลไว้ด้วย

บรรณานุกรม

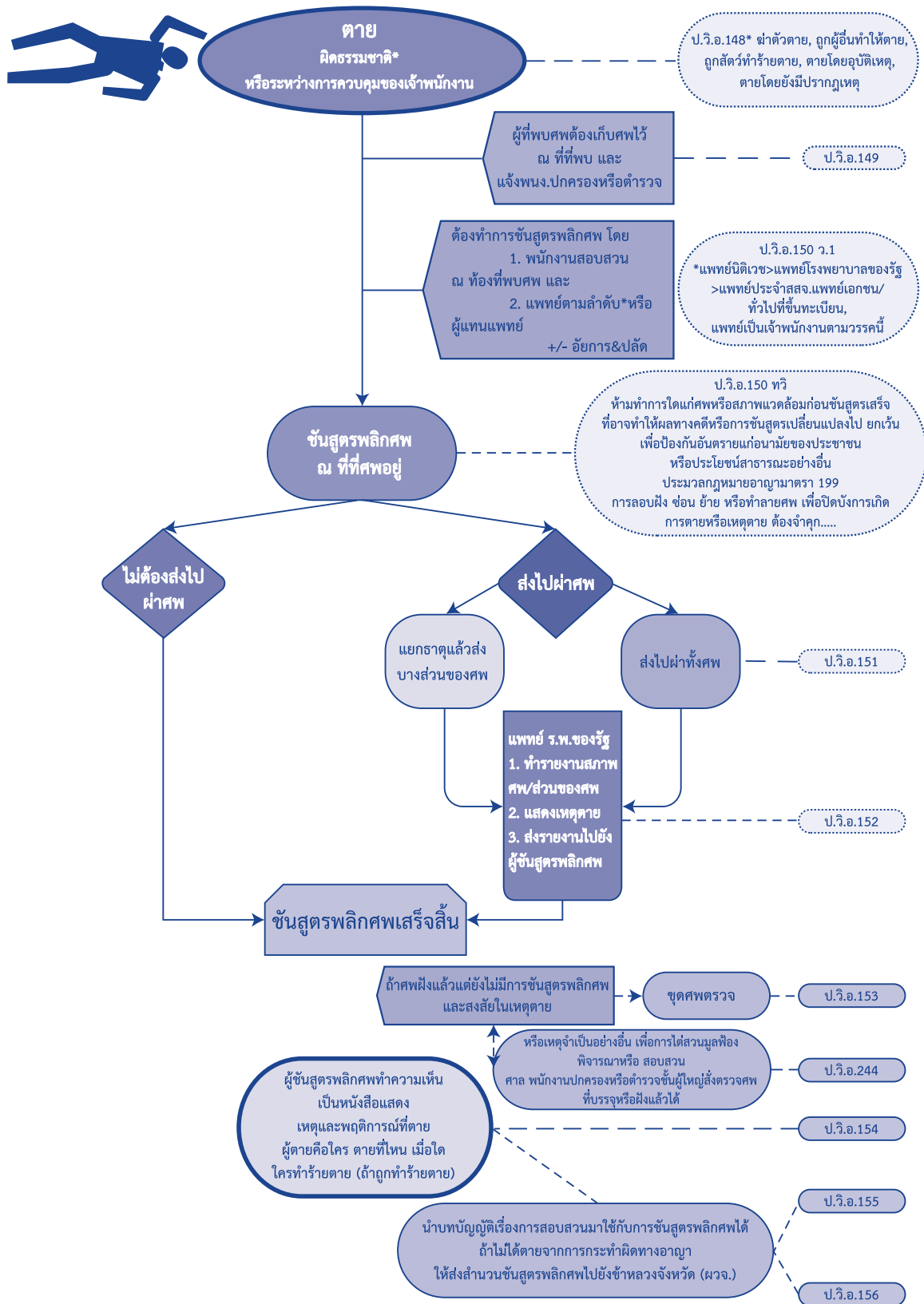
- เข็มชัย ชุตินวงศ์. (2557). *คำอธิบาย กฎหมายลักษณะพยาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษา
กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ณัฐสิทธิ์ เจริญสันติ และนิติกร โปริสวานิชย์. (2557). หนังสือรับรองการตาย. *คู่มือการปฏิบัติงานนิติเวช
(สำหรับแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์) กระทรวงสาธารณสุข* (พิมพ์ครั้งที่ 1). (น.55-68). นนทบุรี:
สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
- บุญศักดิ์ หาญเทอดสิทธิ์. (2561). กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ. *คู่มือการดำเนินงานชันสูตรพลิกศพ
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2561)*. นนทบุรี: กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
- “พระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457” (2457, 28 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 31 ตอนที่ 1 ก.
หน้า 92.
- “พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477” (2478, 10, มิถุนายน).
ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 ตอนที่ 1 ก. หน้า 598.
- “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542” (2542,
30 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนที่ 137 ก. หน้า 18.
- “พระราชบัญญัติว่าด้วยการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปร่วมชันสูตรพลิกศพ ตามมาตรา 148 (3) (4) และ (5)
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550” (2550, 1 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 1
ตอนที่ 22 ก. หน้า 1-3.
- “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550” (2551,
7 มกราคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125, ตอนที่ 3 ก. หน้า 15.
- พิรยุทธ เพื่องฟูง. (2556). การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลใน *แนวทางปฏิบัติงานนิติเวชสำหรับชาวต่างชาติ
และพัฒนาระบบฐานข้อมูลบุคคลสูญหาย/พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลระหว่างประเทศ*. (น.49-62). นนทบุรี:
สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- ราชิต เทิดสุวรรณ. (2561). บาดแผลกระสุนปืนและวัตถุระเบิด. *คู่มือการดำเนินงานชันสูตรพลิกศพ (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2561)*. นนทบุรี: กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
- สมยศ หวังอัฒกุลเกาะ. (2555). *แนวทางการตรวจชันสูตรศพตามกระบวนการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ตามหลัก
ศาสนาอิสลาม*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- สำนักจุฬาราชมนตรี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2555). *แนวทางการตรวจชันสูตรศพตามกระบวนการ
ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ตามหลักศาสนาอิสลาม*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.



ภาคผนวก ก

สรุปขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพตามกฎหมาย

กระบวนการชันสูตรพลิกศพคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148-156



ภาคผนวก ข

(ตัวอย่าง) บันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ

(ตัวอย่าง) บันทึกรายละเอียดแห่งการชั้นสูตรพลิกศพ

รับแจ้ง ____ . ____ น. เริ่มเดินทาง ____ . ____ น. ถึงเวลา ____ . ____ น. กลับเวลา ____ . ____ น.

ชื่อพนักงานสอบสวนผู้แจ้ง : สถานีตำรวจ :

เหตุที่แจ้งเบื้องต้น :

(1) ชื่อ-นามสกุลผู้เสียชีวิต: อายุ ____ ปี เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

(2) เลขประจำตัวประชาชน: ____ - ____ - ____ - ____ - ____

(3) ที่อยู่ผู้ตาย: บ้านเลขที่ หมู่ ตรอก/ซอย ถนน

หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด

(4) สถานที่พบศพ:

(5) ลักษณะของสถานที่ที่ศพนั้นอยู่:

(6) ประวัติโดยสังเขป:

(7) วันเวลาที่มีผู้พบศพ: วันที่ เวลา น.,

ชื่อผู้แจ้งพบศพ (ถ้าทราบ):

(8) วันเวลาที่มีผู้พบว่ามีชีวิตอยู่เป็นครั้งสุดท้าย วันที่ เวลา น.

(9) ประวัติการรักษา/โรคประจำตัว (ถ้ามี) :

(10) สภาพหรือชิ้นส่วนของศพที่ปรากฏ

• รูปร่าง: ☐ อ้วนมาก ☐ อ้วน ☐ สมส่วน ☐ ผอม ☐ ผอมซูบ // สูง ____ ซม.• ผิวสี: ☐ ขาว ☐ ขาวเหลือง ☐ ดำแดง ☐ ดำ ☐ อื่นๆ• เส้นผม: ☐ สั้น ☐ ยาว สี

- เลือกว่าเครื่องแต่งกาย:
- เครื่องประดับ:
- รอยสัก/ตำหนิ/แผลเป็น:

(11) การเปลี่ยนแปลงภายหลังการตาย

(11.1) การกระตุ้นกล้ามเนื้อลาย (Supravital Reaction): ☐ บวก ☐ ลบ(11.2) อุณหภูมิของศพโดยการสัมผัส: ☐ อุ่น ☐ เย็น

(11.3) การแข็งตัวของศพ (Rigor Mortis):

ข้อ	ไม่แข็งตัว	แข็งตัวบางส่วน	แข็งตัวเต็มที่	หมายเหตุ
กราม				
คอ				
ข้อนิ้ว				
ข้อศอก				
ข้อไหล่				
ข้อสะโพก				
ข้อเข่า				
ข้อเท้า				
อื่น ๆ				

(11.4) การตกของเลือดสู่เบื้องต่ำภายหลังตาย (Livor Mortis):

☐ ยังไม่ปรากฏ ☐ ปรากฏเป็นจ้ำ ☐ ปรากฏเป็นปื้น ตำแหน่งที่พบ :ลักษณะจางของสีเมื่อกด : ☐ จาง ☐ จางเล็กน้อย ☐ ไม่จางสีที่ปรากฏ : ☐ ม่วงแดง ☐ ชมพูสด ☐ เขียวคล้ำ ☐ อื่นๆ.....(11.5) ศพเน่า: ☐ ไม่เน่า / ☐ เน่า [☐ หน้าท้องเริ่มเขียว ☐ Marbling ☐ ผิวหนังหลุดลอก☐ ร่างกายพองโต ☐ อื่น ๆ]

(12) การบาดเจ็บ และ/หรือพยาธิสภาพที่ตรวจพบ

(12.1) เยื่อぶตา: ☐ ซีด ☐ คั่งเลือด ☐ มีจุดเลือดออก ☐ อื่นๆ.....(12.2) พยาธิสภาพอื่นๆ: ☐ ไม่พบ ☐ พบ (ระบุ) :(12.3) บาดแผลที่ตรวจพบ: ☐ ไม่พบ ☐ พบ (ระบุในแผนภาพหน้าที่ 4)(13) การเก็บวัตถุพยานจากการชันสูตรพลิกศพ: ☐ ไม่เก็บ ☐ เก็บ ระบุในตารางข้างล่าง

ลำดับที่	ชนิดวัตถุพยาน	เก็บจาก(ตำแหน่ง)	จำนวน
1			
2			
3			

(14) ข้อสันนิษฐานการตายเบื้องต้น:

(15) ได้จัดการกับศพนั้นอย่างไร: ☐ มอบให้ญาติ ☐ ส่งเข้า รพ. เพื่อตรวจเพิ่มเติม☐ ส่งผ่าศพที่ รพ. : ☐ อื่นๆ

บันทึกอื่น ๆ :

.....

.....

(ลงชื่อ) (ลงชื่อ) (ลงชื่อ)

(.....) (.....) (.....)

พนักงานสอบสวน

แพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพ

เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแทนแพทย์

ตำแหน่ง ตำแหน่ง ตำแหน่ง

● กรณีการตายโดยการกระทำในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน

(ลงชื่อ)

(ลงชื่อ)

(.....)

(.....)

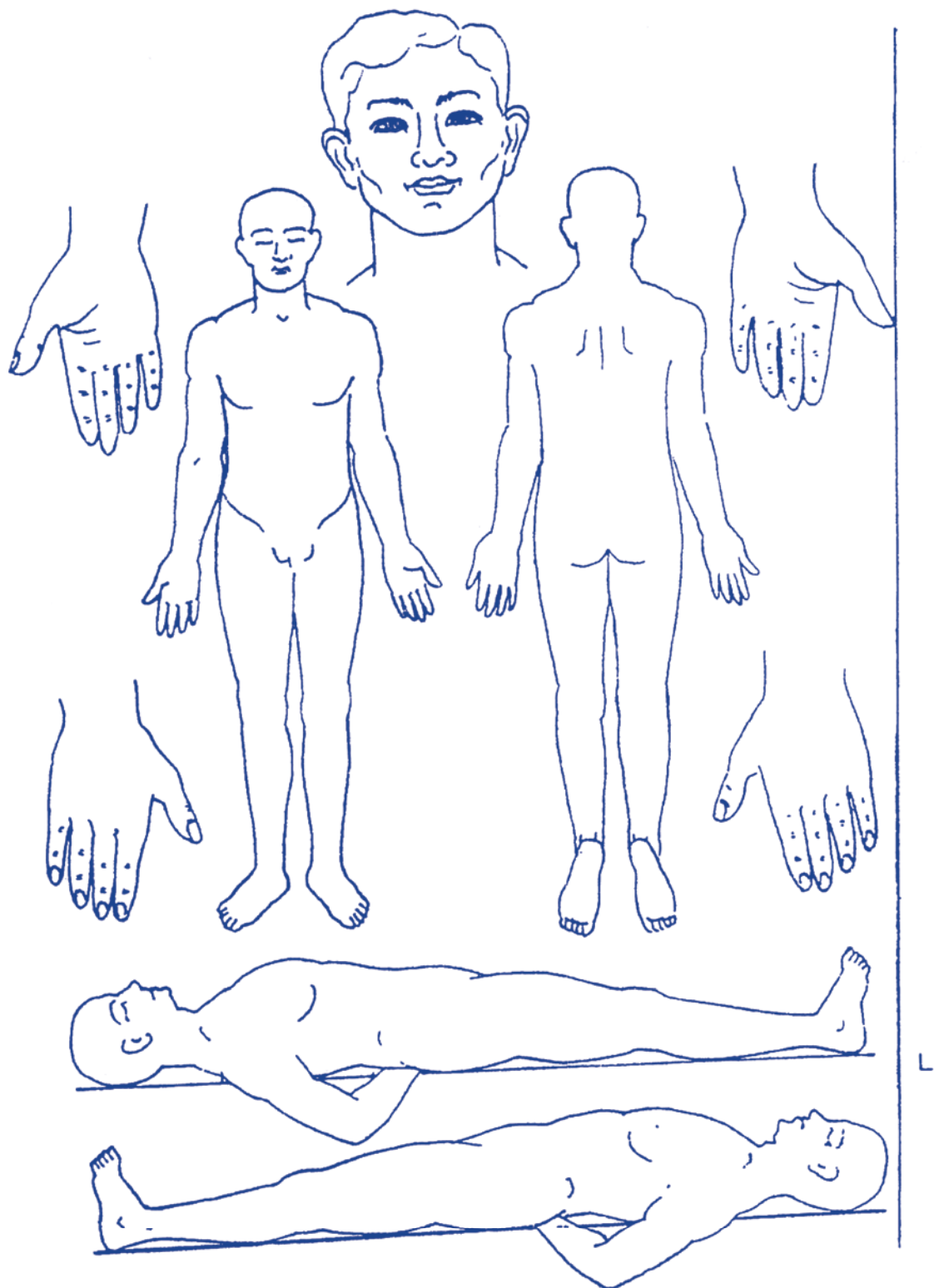
พนักงานอัยการ

พนักงานฝ่ายปกครอง

ตำแหน่ง

ตำแหน่ง

แบบบันทึกบาดแผล





ภาคผนวก ด

สำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ
จัดทำแนวทางชั้นสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลาม
กระทรวงสาธารณสุข

(สำเนา)

คำสั่งกระทรวงสาธารณสุข

ที่ 2342/2559

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแนวทางชั้นสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลาม กระทรวงสาธารณสุข

ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีการพิจารณาเรื่องร้องเรียนกรณีการเสียชีวิตที่ต้องชันสูตรพลิกศพ ของประชาชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และได้มีข้อเสนอแนะให้กระทรวงสาธารณสุข กำหนดแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลามให้โรงพยาบาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ และเสนอให้จัดฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์ ตามแนวทางดังกล่าว นั้น

เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กระทรวงสาธารณสุข จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแนวทางชั้นสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลาม กระทรวงสาธารณสุข ดังต่อไปนี้

- | | | |
|---|-------------------------|------------------|
| 1. นางประนอม คำเที่ยง | รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข | ที่ปรึกษา |
| 2. ผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 12 | | ประธานคณะกรรมการ |
| 3. ผู้อำนวยการสำนักบริหารการสาธารณสุข | | รองประธาน |
| สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข | | คณะกรรมการ |
| 4. นายพรเพชร ปัญญาปิยะกุล | สำนักบริหารการสาธารณสุข | รองประธาน |
| สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข | | คณะกรรมการ |
| 5. ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ | | คณะกรรมการ |
| สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข หรือผู้แทน | | |
| 6. ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมาย | | คณะกรรมการ |
| สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข หรือผู้แทน | | |
| 7. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตสุขภาพที่ 12 | | คณะกรรมการ |
| 8. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ | | คณะกรรมการ |
| 9. ผู้แทนสำนักจุฬาราชมนตรี | | คณะกรรมการ |
| 10. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี | | คณะกรรมการ |
| 11. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดยะลา | | คณะกรรมการ |
| 12. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดนราธิวาส | | คณะกรรมการ |
| 13. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดสงขลา | | คณะกรรมการ |
| 14. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดปัตตานี หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 15. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดยะลา หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 16. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนราธิวาส หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |

17. นายแพทย์สาธารณสุข...

- | | | |
|---|---|-----------------------------------|
| 17. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสงขลา หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 18. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลปัตตานี จังหวัดปัตตานี หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 19. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 20. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสายบุรี จังหวัดปัตตานี หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 21. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลยะลา จังหวัดยะลา หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 22. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชยะหา จังหวัดยะลา หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 23. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลรามัน จังหวัดยะลา หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 24. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ จังหวัดนราธิวาส หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 25. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 26. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจะแนะ จังหวัดนราธิวาส หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 27. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสงขลา จังหวัดสงขลา หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 28. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 29. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ณ อำเภอนาทวี
จังหวัดสงขลา หรือผู้แทน | | คณะกรรมการ |
| 30. นายราชิต เทิดสุวรรณ | โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา | คณะกรรมการ |
| 31. นายสุรศักดิ์ รื่นสุข | โรงพยาบาลราชบุรี จังหวัดราชบุรี | คณะกรรมการ |
| 32. นายปิ่นนัทธ์ วิจารณ์ชยะกุล | โรงพยาบาลหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา | คณะกรรมการ |
| 33. นายภัทรพงศ์ สีนประจักษ์ผล | โรงพยาบาลสงขลา จังหวัดสงขลา | คณะกรรมการ |
| 34. นางสาวนันทนา จรูญเนตร | โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี
จังหวัดสุราษฎร์ธานี | คณะกรรมการ |
| 35. นางธัชชนัน สิงห์หัต | สำนักบริหารการสาธารณสุข
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข | คณะกรรมการ |
| 36. นางบุญพลอย ตูลาพันธุ์ | สำนักบริหารการสาธารณสุข
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข | คณะกรรมการ |
| 37. นางกนกนาถ หงสกุล | สำนักบริหารการสาธารณสุข
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข | คณะกรรมการ
และเลขานุการ |
| 38. นางสาวนันทินี ขนาน | สำนักบริหารการสาธารณสุข
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข | คณะกรรมการ
และผู้ช่วยเลขานุการ |

ให้คณะกรรมการจัดทำ...

ให้คณะกรรมการจัดทำแนวทางชั้นสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลาม กระทรวงสาธารณสุข
มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. จัดทำแนวทางชั้นสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลาม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงสาธารณสุข
2. จัดทำหลักสูตรการอบรมการชันสูตรพลิกศพตามหลักศาสนาอิสลาม แก่บุคลากรของกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง
3. พิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาของกระทรวงสาธารณสุขที่เกิดขึ้นจากการชันสูตรพลิกศพ
ผู้นับถือศาสนาอิสลาม
4. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง
5. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2559

ประนอม คำเที่ยง

(นางประนอม คำเที่ยง)

รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

สำเนาถูกต้อง

กนกนาค หงสกุล

(นางกนกนาค หงสกุล)

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

วัชรระ/คัต



กองบริหารการสาธารณสุข
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

